

SCHERPE TEKSTEN GEWEERD UIT VERKIEZINGSPROGRAMMA PRO

LIWWADDERS NOVEMBER/DECEMBER 2026

NEEM MEE
ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN

liwwadders

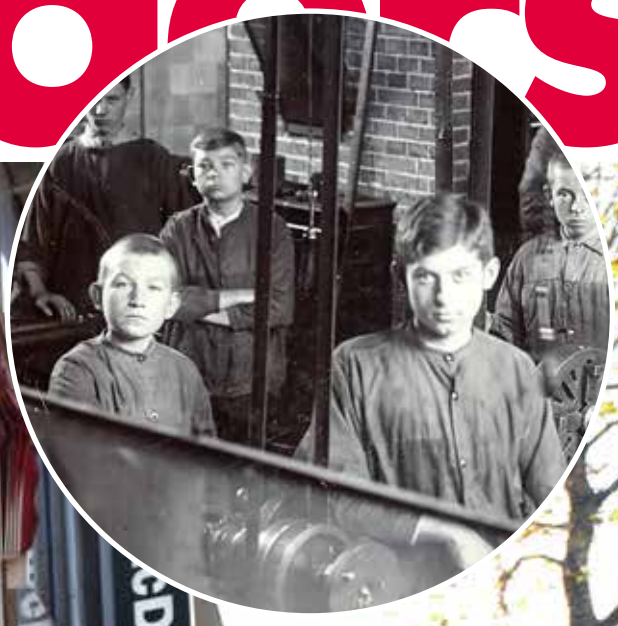

Verkoop-tentoonstelling voor de onafhankelijke journalistiek

RUST EN VREUGD VER TE ZOEKEN OP MOESTUINEN TROELSTRAWEG

Peter van der Kamp
DECEMBERKALENDER IS TOPPER **PAG 4**

Klaas Kasma
GEEN WINTERJAS AAN KLAAS? **PAG 6**

byARTstreet 4
SURREALISME VIND IK MOOI **PAG 11**

André Keikes
EEN JALOERSE LEEUWARDER **PAG 16**

Maartje Roos
WAT ZIE JE WANNEER JE KIJKT? **PAG 21**

LANDBOUWPOLITIEK IS CORRUPT - OPNIEUW GAAT GELD NAAR OPLOSSINGEN DIE HET PROBLEEM IN STAND HOUDEN

Koos

Reinsma verkoop tentoonstelling schilderwerk

tientallen werken voor betaalbare prijzen

De opbrengst is voor de onafhankelijke journalistiek van

liwwadders

Wirdumerdijk 39 (naast McDonalds)

TUINDERS TROELSTRAWEG VERBIJSTERD

Door Andries Veldman

‘U stelt suggestieve vragen. Ik ga dit gesprek beëindigen’, zegt de penningmeester. ‘U heeft met de penningmeester gesproken, maar wij spreken met één mond’, aldus de voorzitter. ‘Wij bemoeien ons er niet mee’, vindt de eigenaar van het perceel grond. Wie vorig jaar de tv-serie Rust en Vreugd over de perikelen rondom een randstedelijke volkstuin heeft gevolgd en deze vergelijkt met de ontwikkelingen op de tuinen van Volkstuinen Leeuwarden bij de mr P.J. Troelstraweg in Leeuwarden, ziet grote overeenkomsten. Tuinders die informatie willen over de plannen met het complex staan hier tegenover bestuurders die maar doen wat ze willen.

AFVAL AFKOMSTIG UIT HET PAD

‘Bij iedere stap loop je over stukken plastic, glas, pvc of elektriciteitskabel’

Heaven is a moestuin, zo afficheert Volkstuinen Leeuwarden, onderdeel van de Leeuwarder Huurdersvereniging van Nutstuinen, zich op de vrolijk ogende website. ‘Hier in onze volkstuinvereniging gaat het niet alleen om het kweken van groenten, maar ook om het delen van ervaringen, het opbouwen van vriendschappen en het genieten van de gezelligheid die tuinieren met zich meebrengt.’ Die gezelligheid is volgens een aantal tuinders ver te zoeken na de laatste ontwikkelingen rond het complex bij de ingang van de Leeuwarder vliegbasis.

Op de tuinen bij de Troelstraweg is het opbouwen van vriendschappen, laat staan *heaven*, ver uit het zicht geraakt. Bron van ergernis, los van de communicatie tussen bestuur en volkstuinder, is de aanleg van een nieuw pad van meer dan honderd meter lengte pal naast de zuidzijde van de volkstuinen en de aanleg van een parkeerplaats bij de ingang van het terrein. Volgens de huurders van de percelen bestaat het pad en ook het parkeerterrein voor een belangrijk deel uit vervuilde grond. ‘Bij iedere stap loop je over stukken plastic, glas, pvc of elektriciteitskabel. Dat is door de grond heen gemalen’, zegt tuinder Brigitte Portheine-Van Winsen, die een perceel van 160 vierkante meter van de vereniging huurt. ‘Ik ben er gewoon ziek van dat dit kan. Wij proberen een gezonde tuin te ontwikkelen. We planten groenten voor onszelf en onze kinderen. Daar beleven we plezier aan. Het wordt ons verboden om gebruik te maken van chemische middelen om onkruid en dergelijke te verdelgen. Dat hoef je ons niet te vertellen, want wij gaan zorgzaam om met de grond. En dan legt men een vervuild pad pal langs onze tuin aan.’

Een gesprek met het nieuwe bestuur verloopt moeizaam. Ook de eigenaar van de grond, ’t Nut van het Algemeen, zegt bij monde van voorzitter Ton Groot Haar dat hij hierin voor zichzelf geen rol ziet. ‘De huurder regelt het allemaal. Die voert dat uit.’ Groot Haar is nog niet op de tuin geweest om polshoogte te nemen. Ook de gemeente Leeuwarden kijkt liever weg en stuurt de melder die vragen heeft over het nieuwe pad naar een ander loket. ‘Ik heb via de website van de gemeente een melding gemaakt, maar krijg een mail terug dat men er geen boodschap aan heeft. De gemeente wijst voor vragen over de gezondheid naar GGD Fryslân.’

De verslaggever voert, na het omstreden pad te hebben bekeken, een moeizaam gesprek met penningmeester Niels Picard, die vooral tegenvragen stelt en tenslotte de verbinding verbreekt. Picard had al via de mail de gebruikers van de percelen gewaarschuwd dat er het een en ander ging veranderen op de tuin, maar liet daarbij de aanleg van het pad buiten beschouwing. Hij wijst in een lange brief op de noordzijde van de tuinen, die er volgens hem slecht bij staan. Een buurtbewoner heeft geklaagd over afval dat vanuit het complex in de sloot terechtkomt. Picard suggereert in het telefonisch gesprek met Liwwadders dat de vervuiling op het nieuwe pad mogelijk afkomstig is van de tuinders zélf, die met overkappingen en plastic buizen hun groenten proberen te beschermen. Picard is overigens nog niet op de tuin aan de Troelstraweg geweest om het nieuwe pad met eigen ogen te bekijken. Ook voorzitter Jeroen Postma heeft zich nog niet op de hoogte gesteld van de nieuwe situatie.

Eind oktober bracht De Jong Grondwerken uit Menaam de vervuilde grond op het complex aan. Dat ging van grote halen, snel thuis, aldus Brigitte Portheine, die getuige was van de werkzaamheden. Zij kon het op een gegeven moment niet meer aanzien. Van een strook grond dat gehuurd wordt door de vijftig tuinders is zo’n anderhalve meter zonder enig overleg geconfisqueerd ten behoeve van een breder pad. Planten en bomen zijn tijdens dit werk zonder pardon aan de kant geschoven. Bomen die rechtop stonden liggen nu horizontaal op enkele percelen. Klaas de Jong van De Jong Grondwerken laat weten dat het bestuur op de hoogte moet zijn van de samenstelling van de grond. ‘Het gaat om betongranulaat.’ Dat daar plastic en elektriciteitskabel in voorkomt, is De Jong ook bekend. ‘Er mag een bepaald percentage ander materiaal in voorkomen.’ Over het percentage in de grond die voor het pad gebruikt is, laat De Jong zich niet uit. Ook heeft hij geen commentaar over het storten van zijn grond naast een moestuincomplex. ‘Het bestuur wist wat men bestelde.’

Bij een nieuw bezoek aan de tuinen ontmoet de verslaggever Titia en Casper van der Meulen. Ook zij zijn verontwaardigd over de gang van zaken. Van der Meulen vertelt dat het bestuur lange tijd niet wist wat het wilde. Tot op een gegeven moment op haren en snaren het pad werd aangelegd. ‘Dat moest snel gebeuren omdat men anders subsidie zou verliezen.’ Volkstuinen Leeuwarden ontving deze subsidie van 5000 euro van verzekeraar Univé voor de aanleg van het omstreden pad. Ook de Van der Meulens zagen de vervuiling in het pad en op het parkeerterrein. ‘De beheerder heeft de band van zijn auto lekgereden door een stuk betonijzer dat in de nieuwe grond zat.’

Penningmeester Picard van het bestuur laat weten dat men pogingen heeft ondernomen om met de tuinders te spreken. Helaas kwam daar weinig respons op. Brigitte Portheine: ‘Als je een paar uur van tevoren een appje stuurt om een vergadering aan te kondigen, dan kun je dat verwachten.’ Het bestuur blijft ontkennen dat er sprake is van vervuilde grond en houdt zich vast aan documenten waarin staat dat er granulaat is geleverd met een certificaat. Volgens Portheine mag dit zo zijn, maar uit informatie die zij heeft opgeduikeld valt klip en klaar te concluderen dat een pad vol plastic en restanten van elektriciteitskabels niet strookt met een zorgvuldige inrichting van de moestuinen.

Het Stadsblad Liwwadders (sinds 1998) wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Klaas Kasma, Henk Weiland, Luuk Inberg, Anton Feddema (vormgeving), Marchje Andringa (fotografie) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden en in de randgemeenten (zie op pagina 5). Daarnaast wordt de krant geplaatst op onze website www.liwwadders.nl Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter, Instagram en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl Stadsblad Liwwadders wordt gedrukt bij Flevodruk in Harlingen.

TER VERDUIDELIJKING: EEN ADVERTORIAL IS EEN BETAALDE BIJDRAGE VAN DE BETREFFENDE ORGANISATIE

MEER INFORMATIE OP DE WEBSITE WWW.LIWWADDERS.NL
- FRAGMENTEN UIT EEN KIJKJE IN DE KEUKEN DOOR PENNINGMEESTER NIELS PICARD
- REACTIE VAN DE GEMEENTE LEEUWARDEN OP DE MELDING VAN VERVUILDE GROND
- REACTIE VAN DE EIGENAAR VAN HET VOLKSTUINENCOMPLEX TON GROOT HAAR
- REACTIE VAN BESTUURSLID RICHARD HOOIJENGA OVER ‘UW CONTACTEN MET DE PERS’

DE DECEMBERKALENDER IS EEN ECHTE TOPPER

‘De decemberkalender is een echte topper. Ze zijn niet aan te slepen.’ Peter van der Kamp van de gelijknamige sigarenzaak in de Schrans verkoopt al meer dan vijfentwintig jaar de bekende decemberkalenders met 31 vakjes. ‘Elke dag krassen, dat vinden de mensen leuk.’

Advertorial • Foto: Marchje Andringa

Wie een half-uurtje in de kleine verkoop-ruimte van de sigarenzaak staat ziet de wereld aan zich voorbijtrekken. De een heeft een opmerking over de geopolitieke situatie, de ander maakt een opmerking over een sportclub en nummer drie koopt enkele loten en verklapt daarbij de de geboortedatum van zijn vrouw. ‘De decemberkalender is ieder jaar een grote hit. We verpakken de kalender al van tevoren, anders komen we er in om.’

Volgens Van der Kamp is de decemberkalender dé manier om de decembermaand extra spannend te maken. ‘Je wordt er gewoon vrolijk van. Voor wie dat wil, natuurlijk. We hebben weer drie verschillende kalenders om cadeau te geven of om lekker zelf te houden. Hoe je speelt, bepaal je helemaal zelf. Kras je in één keer alle vakjes open, of bouw je de spanning op en geniet je van de voorpret door iedere dag een vakje te krassen? Je mag het helemaal zelf weten.’

Medewerker Jan Hiemstra weet erover mee te praten, hij kent de bestelling van zijn klanten vaak uit zijn hoofd. ‘Ja, dan zie ik hem aankomen en dan weet ik meestal wel wat er gewenst wordt’, aldus Hiemstra. ‘Alweer bijna drie jaar werkt hij naar volle tevredenheid in de sigarenzaak van Peter van der Kamp. ‘De gemoedelijkheid spreekt mij aan. Het praatje en de kwinkslag, dat maakt deze fijne zaak bijzonder.’

Peter van der Kamp is in zijn nopjes met de klantenkring die hij in ruim twintig jaar heeft opgebouwd. ‘Als ik alleen al naar de verkoop van de loten kijk, dan is het eigenlijk ongelooflijk wat hier op een paar vierkante meter gebeurt. Ons land telt in totaal 7000 verkooppunten van tabak en loten.

Wij zitten al jaren in de top tien van bestverkopende winkels in deze branche. Hoe dat kan? Ik denk de sfeer, wat Jan al zei, die we hier met z’n allen neerzetten. Het is de belangstelling voor de klant. Even vragen hoe het gaat, en soms een mooi gesprek over welk onderwerp dan ook.’ Ieder jaar worden er door de tabaksbranche prijzen uitgereikt.

Evert Bokhorst, Jan Hiemstra en Peter van der Kamp (vlnr)

‘De gemoedelijkheid spreekt mij aan’

‘Dan gaan we gezellig naar het AFAS-theater in Amsterdam waar de uitreiking plaatsvindt en nemen onze award in ontvangst. Is het niet prachtig?’

Dat kopers van loten de laatste cijfers zelf bepalen leidt regelmatig tot openhartige gesprekken. Peter van der Kamp: ‘Dan heb je het al snel over de geboortedatum of trouwdatum. Dan komen meteen de verhalen los. Opvallend vaak wordt nummer 13 gekozen als eindcijfers van het gekochte lot. En vorig jaar was 67 populair. Daar hoor je nu bijna niemand meer over. Die hype is overgewaaid. Huisnummers worden ook vaak gekozen. Je wilt niet weten van wie we de nummers kennen.’

Volgens Van der Kamp gaat de geschiedenis van de winkel terug tot 1932, toen het als een kruidenierswinkeltje begon. Namen als Boersma, De Haan en Haantjes passeren de revue als winkeliers en sigaren- en sigarettenverkopers op deze locatie. Van der Kamp staat als eigenaar al sinds 1993 achter de toonbank. Daarvoor was hij kok in het bekende restaurant Onder de Luifel aan de Stationsweg, waar hij met Freek Rodenhuis en Sies Wijnstra onder leiding van Harry Vastert achter de kachel stond. ‘Ik word er nog regelmatig aan herinnerd. Dan is het: och, heden ja juh.’

KLAAS K. TE L.

IN DECEMBER MOET ALLES PAIS EN VREE ZIJN

Voor de bijna laatste column van het jaar in deze krant haal ik meestal mijn inspiratie uit de kerstfilms op RTL 8. Zwijmelend zit ik op de bank te kijken naar Amerikaanse acteurs die elkaar per ongeluk tegenkomen in een dorp waar de kerstdagen uitbundig gevierd worden, waar een dik pak sneeuw ligt, of op kerstavond gaat vallen, en na wat strubbelingen over mislukte peperkoekhuisjes of andere tegenstrijdige belangen toch het bakkerswinkeltje van één van de grootouders overnemen en voor de rest van hun leven bij elkaar blijven.
Als ik niet naar deze films kijk wordt het een heel ander verhaal. Dan komt er in mijn column geen kus onder de mistletoe, dan wordt er geen lelijke kerstboom geadopteerd en gaat het bakkerswinkeltje van oma gewoon failliet in mijn column. En dat kan natuurlijk niet. In december moet alles pais en vree zijn.

Meestal heb ik twee van zulke films nodig om daarna een leuke, vrolijke eindejaarscolumn te kunnen schrijven. Daarna ben ik helemaal in de mood om te schrijven over liefde, onbaatzuchtige vriendschappen en inderdaad, hete kussen onder de mistletoe. In het Nederlands heet het overigens maretak, las ik op Google. Ik heb er eentje besteld bij de maretakboerderij in Limburg. Alleen om een lieve column te kunnen schrijven. Het is een mooie tak en die hangt nu sinds gisteren boven mijn voordeur. Achter de voordeur heb ik een stoel gezet en een tafeltje voor mijn laptop.

Als er dan iemand langskomt die voor de rest van mijn leven in aanmerking komt als vriendin van Kasma trek ik meteen de deur open en geef ik haar een kus. ‘Plat oppe snút!’ En dan heb ik een onderwerp voor een verhaal voor deze krant.

Maar dat valt nog niet mee, weet ik nu. In de columns in deze krant heb ik wel altijd een grote bek maar als ik eerlijk naar mezelf kijk, ben ik natuurlijk een schijterd.
De eerste die onder de mistletoe stond was mijn eerste ex, die de krant van de dag ervoor door de brievenbus smeet. Ik stond al half overeind voor de kus, maar ze was me te snel af en fietste al de Noorderbrug over. De tweede die onder de mistletoe stond terwijl ik achter de deur zat, was de postbode die een grote envelop van de Postcodeloterij door de brievenbus duwde. Ik heb even getwijfeld, maar toen toch maar besloten deze kans aan me voorbij te laten gaan. Daarna moest ik pissen en toen ik weer terug op mijn stoel achter de voordeur zat, zag ik in het scherm van mijn laptop een berichtje van mijn tweede ex die vertelde dat ze aan de deur was geweest maar mij niet had getroffen.

Daarna stond de bovenbuurvrouw op de aangewezen plek onder de maretak, maar die is jonger dan mijn jongste dochter en heeft bovendien een vriend die al zijn vrije tijd in de sportschool met krachttrainingen doorbrengt. Zo’n kus onder een tak om wat leuks en kersterigs te kunnen schrijven, dat schiet niet op, dacht ik. Ik hou ermee op. Ik bedenk wel wat anders. Maar wat? Ik maakte een aanzetje over de tentjes van dak- en thuislozen die door de handhaving van hen worden afgepakt. Zal ik iets anders leuks schrijven over het eerste Friestalige verkeersbord ‘Út’ dacht ik nog. Even ging het door mijn brein om een leuke en grappige column te schrijven over box 3, maar daar weet ik te weinig van.

Ik haalde de stoel bij de voordeur weg. De maretak zette ik in een emmertje water om uitdroging te voorkomen, zo goedkoop was dat ding uit Limburg nou ook weer niet geweest.
Toen ging ik maar een half uurtje trompet spelen. Morgenochtend als ik uit bed kom schrijf ik die column wel, dacht ik. Ik ga nu nog een kerstfilm kijken en dan naar bed.

Toen ik wakker werd was mijn bed omringd door exen, buurvrouwen en postbodes. En de mistletoe hing op onverklaarbare wijze boven mijn bed. Hier kan ik ook niet over schrijven, dacht ik. Dit gelooft niemand.

KLAAS KASMA, KOK TE LEEUWARDEN

VERSPREIDING STADSBLAD LIWWADDERS

- **HUIS AAN HUIS IN DE WIJKEN EN DORPEN**
  (WISSELEND)
- **VERSPREIDPUNTEN**
  (DIE REGELMATIG WORDEN AANGEVULD; MET STER* MEERDERE MALEN)

CAMMINGHABUREN: POIESZ*, ALBERT HEIJN*, PRIMERA, BAKKER VAN DEN BERG, SLAGER SMIT, RENÉ FISH AND CHIPS, WIJKCENTRUM, GEZONDHEIDSCENTRUM • **VRIJHEIDSWIJK**: JUMBO*, MULTIFUNCTIONEEL CENTRUM • **BILGAARD**: ALBERT HEIJN*, BAKKERIJ VAN DER KLOET, SCHOEN- EN SLEUTELSERVICE BILGAARD, SLAGER SMIT, GROENTEZAAK YNE EN HINKE VAN DER MEULEN; GEZONDHEIDSCENTRUM, CAFÉ BILGAARD, PRIMERA, SNACKBAR DOUBLE FF, CHINEES-RESTAURANT MEI WAH • **WESTEINDE**: POIESZ*, SNACKBAR DE TILLE, KAPPER, ZORG-CENTRUM SWETTEHIEM, GEZONDHEIDSPLEIN WESTEINDE • **VALERIUS**: VISZAAK DE GEZONDE APOTHEEK*, ELY'S LUNCHROOM, TANKSTATION VALERIUSSTRAAT • **WESTEN**: HOTEL WTC, KAMER VAN KOOPHANDEL, MEUBELZAAK DE TIJD WONEN, EUROHOTEL • **NIJLÂN**: LIDL*, ALDI*, CAFÉ 'T WAP • **ALDÂN**: POIESZ*, APOTHEEK BENU, ZORGCENTRUM ERASMUSHIEM, ZORGCENTRUM ALDLÂNSTATE, TANKSTATION ALDLÂNSDIJK, MEDISCH CENTRUM LEEUWARDEN • **HEECHTERP/SCHIERIN-GEN**: POEISZ*, SNACKBAR RONDWEG, WIJKCENTRUM • **CAMBUURPLEIN**: JUMBO*, PRIMERA, APOTHEEK BOITEN*, TOM'S CAFETARIA • **WINKELCENTRUM LEEUWERIKSTRAAT**: JUMBO*, PRIMERA TROELSTRAWEG, SNACKPOINT DE LEEUWERIK • **ENGELSESTRAAT**: COMPUTERSYSTEMEN 2000 • **BLEEKLAAN E.O.**: POIESZ*, JUMBO*, TRYATER • **VLIET**: SNACKBAR 'T VLIET, SNACKBAR DE CENTRALE, BAKKER TROMP, HALAL SLAGERIJ ATLAS • **ORANJEWIJK**: ALBERT HEIJN* • **ACHTER DE HOVEN**: EETHUIS POTMARGE, WIJKCENTRUM J.H. KNOOPSTRAAT • **TIJNJEDIJK**: ALBERT HEIJN XL* (MIRO), AKO, VISZAAK HOLLAN-DER, TUINCENTRUM KLAVER, BP TANKSTATION • **WTC**: JUMBO* • **SCHRANS**: ALBERT HEIJN*, WARENHUIS DE BOER, DECO HOME, BIO BIJ JANSEN, FRIESE SCHRIJFKAMER, SCHOOTSTRA VIS*, FIETSSTATION 058, TABAKSZAAK PETER VAN DER KAMP* • **ZUIDERBUREN**: JUMBO* • **DE HEMRIK**: GROOTHANDEL MAKRO, SNACKBAR HEMRIK, FRIESCHE OLIE EN VERFHANDEL, OMROP FRYSLÂN • **DE ZWETTE**: SNACKBAR LORENTZ, DE FABRIEK, GROOTHANDEL SLIGRO, CRYSTALIC • **GROTE WIELEN**: RESTAU-RANT DE GROTE WIELEN

CENTRUM LEEUWARDEN: BOUWBEDRIJF DE VRIES , ORAN-JE HOTEL*, STATIONSKAPPER*, CAFÉ DE STEE, CAFÉ WAPEN VAN LEEUWARDEN, RESTAURANT DE WALRUS*, RESTAURANT SPINOZA, CAFÉ ORANJE BIERHUIS, CAFÉ DE TOETER, IERSE PUB PADDY O'RYAN, EETCAFÉ HET LEVEN, **IJZERHANDEL POSTMA**, DE WERELD VAN THEE, HOTEL STADHOUDERLIJK HOF, HOTEL 'T ANKER, HOTEL POST PLAZA*, SIGARENZAAK TETMAN DE VRIES, RESTAURANT DE WAAG, LEKTUURHAL OVER DE KELDERS*, RES-TAURANT SARAY, RESTAURANT EFEZE, RESTAURANT EINDELOOS, RESTAURANT FELLINI, DOPPIO ESPRESSO*, RESTAURANT DE BURGEMEESTER VAN NAPELS, FIRE CAFÉ*, BARREVOETS, URKER VISZAAK, RESTAURANT DE KOPEREN TUIN, CAFÉ DE MARKIES, CAFÉ DE BRASS, RESTAURANT DE VLIEGENDE HOLLANDER, BAGELS AND BEANS, BAKKER BART, SPAR, LUNCHROOM SPIE-GELAAR, CAFÉ WOUTERS, DE-CAFÉ, EETCAFÉ DIKKE VAN DALE, DE HOFDAME, CHINEES RESTAURANT KOTA RADJA, EKO PLAZA*, SLIJTERIJ JELLE, ANNE & MAX, SNACKBAR ELY'S, ALBERT HEIJN*, VAN DER VELDE BOEKEN*, GALERIE DE ROOS VAN TUDOR, GALERIE DE VRIES, FRIESCHE CLUB, NEUSHOORN, KUNSTKADE, RABOBANK ZAAILAND*, BRASSERIE FRIES MUSEUM*, GRAND CAFÉ Z, SCHOUWBURG DE HARMONIE, HISTORISCH CENTRUM LEEUWARDEN, TRESOAR, BIBLIOTHEEK DBIEB*, STADHUIS, STADSKANTOOR OLDEHOOFSTERKERKHOF, PROVINCIEHUIS*

WIRDUM: CENTERRR , HOTEL-CAFÉ DUHOUX • **GROU**: ESSO TANKSTATION, HOTEL OOSTERGO, THEEHUIS, VISZAAK, JUMBO*, POIESZ, EETHUIS AMICAAL • **WERGEA**: SUPERMARKT ATTENT HANSMA, SLAGER HARMKE ANEMA • **DRONRYP**: IT HOLT • **MENALDUM**: POIESZ • **JELLUM**: RESTAURANT JONKER SIKKE • **WEIDUM**: HOTEL WEIDUMERHOUT • **AKKRUM**: POIESZ, HER-BERGH DE CLEEF, BAKKERIJ BOONSTRA • **REDUZUM**: DE BLAUWE TENT • **WYTGAARD**: FREDERIKA'S TAARTEN & SA

STIENS: ALBERT HEIJN*, POIESZ*, JUMBO*, EATCORNER PITER JELLES, VISKRAAM, PRIMERA, TENNISVERENIGING • **HURDEGARYP**: ALBERT HEIJN, POIESZ, SLAGER RYPMA, PRIMERA, HOTEL VAN DER VALK • **OENTSJERK**: BAKKER BRAAKSMA • **WYNS**: DE WINZE • **GYTSJERK**: ALBERT HEIJN*, VISKRAAM BINNE VAN DER KOOI, TANKSTATION VAN DEN BELT • **BURGUM**: BOEKHANDEL FRANKE ATSMA EN ANNEKE JAGER

Prijsvraag

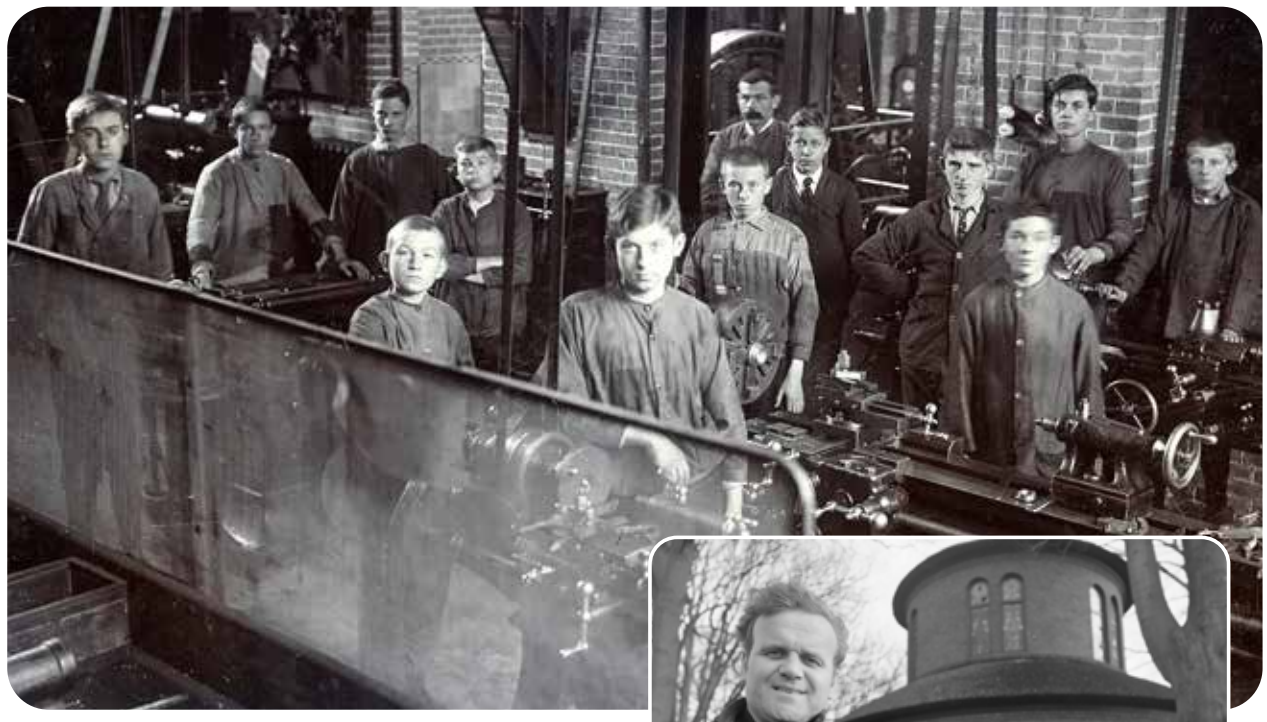

DAG LIWWADDERS,
Het is al weer een poosje geleden, dat je tot mijn grote verrassing op de stoep stond met een boek dat ik kreeg n.a.v. mijn schrijven over de boekenboot. Hoewel er best nog een aantal boeken ligt die ik nog wil lezen, ben ik meteen aan het boek over het leven van William Lord begonnen en het maakte indruk zodat ik het in een paar dagen uit had. Ik was van plan om u nog een bericht te sturen om te bedanken, maar er kwam weer van alles tussen waar ik door in beslag werd genomen (mijn vader zou wel zeggen: sloege sou oek!). Dus nu langs deze weg: heel hartelijk dank! Ben William Lord zelf ondertussen wel eens ergens tegen gekomen, en heb het hem verteld.

De volgende vraag ging over de muziektent in de Gym-nasiumstraat en ik heb er nog even over gedacht aan te bellen bij een vrouw die al vele jaren in die straat woont en waar ik net bij het langslopen een praatje mee had gemaakt. Heb dat trouwens niet gedaan.
En nu zag ik het blad Liwwadders liggen bij de Poiesz, dus nam het mee en las de oproep en zag de foto van George Duurken, alias de 'kwast evangelist'. Het was, of is, want ik weet niet of hij nog leeft, een aardige en bescheiden man. Hij schreef zijn teksten heel netjes. Er werden ook wel door anderen teksten op muren en gebouwen geschreven. Zo stond bij de Blokhuispoort Iets van 'Willem (of een andere naam) moat Frij'. Een grappenmaker had van de F een B gemaakt. Er stond ook ergens 'Rampen komen', weet niet zeker of die van George Duurken was, maar voor het woord 'rampen' had iemand de letter K gekalkt. Maar terugkomend op George Duurken, ik heb mijn plakboeken doorgezocht en vond een krantenknipsel (helaas niet het jaar erbij gezet) dat hij werd ontdekt. Hij was namelijk ook be-gonnen om teksten te schrijven op bankbiljetten. Eigen-lijk was ik niet van plan om te reageren, omdat ik nog maar pas geleden ook had gereageerd. Ik doe dus niet aan de 'wedstrijd' mee, maar voor het geval er niemand reageert heeft u toch wat informatie. Vriendelijk groet Tea Looijenga, Van der Helststraat Leeuwarden.

OOK EEN MOOI VERHAAL BIJ DE NIEUWE FOTO? STUUR HET DAN OP NAAR STADSBLAD LIWWADDERS, M.H. TROMPSTRAAT 8, 8921 GH LEEUWARDEN EN U MAAKT KANS OP EEN MOOI BOEK OVER DE HISTORIE VAN LEEUWARDEN.

Dax Gastrobar

Dax Gastrobar te Leeuwarden staat garant voor gastvrij-heid, een goede keuken, prettige bediening, ruime keus in eten en drinken, flexibiliteit, gezelligheid en altijd een goede prijs/kwaliteit verhouding.

* Dagschotel €13,25
* Driegangenmenu €27,50
* Studentenkorting 10% over de gehele rekening

Grote Hoogstraat 32
8911 HB Leeuwarden

Tel. 06-38254603
gastrobardax@gmail.com

PRO FRIESLAND BLAAKT VAN OPTIMISME

Scherpe teksten uit verkiezingsprogramma geweerd

Landelijk slaat Pro hard op de trom vanwege het binnenhalen van een miljonairsbelasting (waar geen enkele miljonair wakker van zal liggen), terwijl de Partij voor de Dieren ervoor zorgt dat de treinkaartjes niet in prijs worden verhoogd. In de Leeuwarder IJshal was onlangs iets vergelijkbaars aan de hand.

Door Andries Veldman

De nieuwe fusieclub presenteerde een algemeen verkiezingsprogramma, terwijl leden amper mogelijkheden zagen om scherpere voorstellen ertussen te wurmen. Gedempte sloten die weer open zouden moeten? Waterschapsman Remco van Mourik trok in twijfel of dit wel moest gebeuren; er zou in de meeste gevallen een vergunning voor zijn verleend. Mestvergisters in Wijnjewoude die wellicht een aanzuigende werking zouden hebben op extra aanvoer van stront? Oud-burgemeester Sicko Heldoorn van Assen vond het project 'prachtig.' Seniorenwoningen in het programma expliciet noemen? De vergadering wees het voorstel af. Oud-woningbouw wethouder Hein de Haan van Leeuwarden, die de handen als mogelijk gedeputeerde zo vrij mogelijk wilde houden, stemde tegen.

'Het kabinet-Jetten blijft nog aan, maar we hebben deze week met Pro Nederland laten zien dat we het verschil kunnen maken'. Een briefje met deze tekst lag zaterdag op elke stoel voor de bezoekers van de eerste gezamenlijke algemene ledenvergadering van Pro Fryslân, die gehouden werd in de IJshal van Leeuwarden. Een honderdtal leden van de voormalige partijen PvdA en GroenLinks stelden hier het programma vast voor de verkiezingen op 17 maart volgend jaar voor Provinciale Staten en het Wetterskip Fryslân.

De zaal blaakte van optimisme dat vooral veroorzaakt werd door het politieke tumult buiten de provincie. Het aantal Friese leden was binnen een jaar met 1000 gestegen tot een totaal van 4088. De prognose van peiler Maurice de Hond, die maar liefst 32 zetels voor de partij telde als er morgen verkiezingen zouden worden gehouden, wat overigens niet het geval is, bepaalde deels de sfeer. De landelijke combinatie telt nu 20 zetels. Met een campagnebudget van 70.000 euro hoopt Pro de macht weer terug te grijpen in het provinciehuis aan de Tweebaksmarkt, waaruit men bij de vorige verkiezingen is verdreven. Ondanks de gunstige uitgangssituatie is er werk aan de winkel. 'Een kwart van de kiezers kent ons nog niet', constateerde voorzitter Paul van Gessel.

Viel er ook nog wat te discussiëren tijdens de bijeenkomst in de IJshal? Jazeker. Een dikke twintig aanpassingen op het verkiezingsprogramma passeerden de revue. Die aanpassingen gingen van dichtgegooide sloten en het actief gebruik van de Friese taal bij het Wetterskip tot het aanscherpen van teksten die zouden moeten leiden tot meer specifieke woningbouw voor jongeren en ouderen.

Jan-Dirk de Boer uit Veenwouden vond de tekst over het woningbouwprogramma maar 'slap.' Hij constateerde dat zijn partij nog steeds in de ban is van de bouw van dure, vrijstaande woningen in plaats van kleine en goedkopere woningen waar volgens hem veel meer vraag naar is. 'We moeten daar scherp op zijn', zo verdedigde hij zijn gewenste aanpassing. 'Noem expliciet senioren-woningen. Waar brand je je aan als dat niet wordt genoemd?', viel Van Vliet hem bij. 'Het gaat erom dat je accenten legt.' Het mocht niet baten. De meerderheid ging mee in de algemene bewoordingen en stemde dus tegen de aanscherping. Ook de voormalige Leeuwarder woningbouwwethouder Hein de Haan stemde tegen. De Boer zei, desgevraagd, dit niet te begrijpen. Hij hekelde de wijdverbreide gedachte dat meer bouwen tot oplossing van het woningtekort zou leiden. 'Dat is een groot misverstand.' Rijksbouwmeester Francesco Veenstra, die dit standpunt ook huldigt, heeft het misverstand in gesprekken met De Haan ongetwijfeld aangekaart, maar kennelijk zonder resultaat.

Ook de mestvergisters in de provincie leverden discussie op, waarbij het niet goed duidelijk werd wat de partij nu eigenlijk wil. Oud-gedeputeerde en de in Assen als burgemeester gesneuvelde Sicko Heldoorn bleek een enthousiast voorstander te zijn van mestvergisters en prees het project dat momenteel in Wijnjewoude wordt gestart. 'Een prachtig initiatief', aldus Heldoorn. Van Vliet, werkzaam in de agrarische wereld, was het volstrekt met hem oneens. 'Wijnjewoude is het initiatief van enkele grootschalige boeren.' Volgens Van Vliet ondersteunt de partij hiermee de verkeerde route. Hij stond andere landbouw voor: 'Meer boeren en minder vee.'

Een aanwezige vond in enkele gevallen de gekozen tekst, de milde versie, voor het verkiezingsprogramma niet handig. 'Met een scherpere tekst in jouw programma kun je in de onderhandelingen met andere partijen meer bereiken.' De partij gaf al bij voorbaat zaken weg door de verwaterde formulering van standpunten, vond hij. De ruim honderd aanwezigen volgden voor het overgrote deel de voorstellen van het comité, dat zich sinds juni over het programma had gebogen. Anton Germeraad, voormalig GroenLinkser, had moeite met de gang van zaken en vond dat het allemaal wel wat steviger had gekund. 'Ik moest denken aan de nazit van de raadsvergaderingen in het Oranje Bierhuis, waar de destijds machtige PvdA de baas speelde. In het café zeiden ze na afloop: jullie hadden wel gelijk.'

CANDLELIGHT CONCERTEN

NATUUR MUSEUM FRYSLAN
WETEN WAT ER LEEFT

NATUURMUSEUMFRYSLAN.NL

Stel je voor: het sfeervolle atrium van Natuurmuseum Fryslân gevuld met het zachte licht van honderden kaarsen en wonderschone muziek. Van ABBA tot Vivaldi en van Hans Zimmer tot Coldplay. En als extraatje een bijzondere editie met Christmas Classics.
Candlelight brengt de magie van livemuziek naar verrassende locaties. In december en januari is er een programma met voor ieder wat wils in hat atrium van het Natuurmuseum. Zo komen we de donkere dagen wel door!
Tickets voor deze avonden zijn te koop via feverup.com

SCHAATSEN IN DE KERSTVAKANTIE

Vorige jaren een groot succes en daarom dit jaar opnieuw ingepland: in de kerstvakantie kunnen kinderen schaatsen in het Natuurmuseum. Speciaal daarvoor is een indoor schaatsbaan aangelegd in het overdekte atrium. In de donkere dagen rond kerst is het er warm en gezellig, er draait kerstmuziek én er is koek & zopie. De schaatsbaan is bedoeld voor kinderen. Ze hoeven zelf geen schaatsen mee te nemen; schaatsen in alle maten zijn beschikbaar. Het dragen van een muts en handschoenen is verplicht.

De schaatsbaan staat in het museum van 19 december 2026 tot en met 3 januari 2027. De schaatsbaan blijft daarna nog even staan, zodat er ook op de gratis dinsdag 5 januari geschaatst kan worden.

Speciale openingstijden
Tweede Kerstdag is het museum geopend van 10.00 tot 17.00 uur (24 en 31 december geopend tot 16.00 uur, 25 december en 1 januari gesloten). Er zijn, behalve een entreekaartje, geen extra kosten verbonden aan de schaatsbaan.

LEUK JE TE ONTMOETEN!

KOM OP DINSDAGEN GRATIS KENNISMAKEN!

Wanneer?
Op alle dinsdagen die buiten de schoolvakanties regio Noord vallen, is er gratis entree. De OnderWaterSafari (4+) is op deze dagen slechts € 1,- p.p.

Groepen vanaf 10 personen moeten zich van tevoren aanmelden via evenementen@natuurmuseumfryslan.nl. De gratis dinsdag geldt niet voor schoolgroepen.

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

Op een mooie zaterdag zat ik met zo'n honderd Pro'ers in een zaaltje van de Leeuwarder IJshal. En het moet gezegd: het was weer beregezellig bij mijn vrienden van de fusieclub van PvdA en GroenLinks. Er werden handen geschud en op schouders geslagen; de laatste medische mankementen werden breed uitgemeten. En iedereen was blij voor de nieuwe waarnemend burgemeester van Vlieland SYBRIG SYTSMA.

In dat zaaltje werd het programma voor de komende statenverkiezingen van maart volgend jaar vastgesteld en de lijst met kandidaten opgemaakt. Ook het Wetterskip kreeg aandacht met een mooi program en frisse kandidaten. Het projectiescherm, waarop de aanpassingen voor het programma werden geprojecteerd, was mét en zonder bril slecht leesbaar en ook de geluidsinstallatie liet te wensen over. Het kwam me allemaal vertrouwd voor en ik voelde me helemaal thuis. Ook de aanwezigen waren over het algemeen oude bekenden. SICKO HELDOORN, oud-bezorger van de Leeuwarder Hollanderwijkkrant en ooit gesneefd als burgemeester van Assen, kwam bij vele standpunten als vanouds snedig uit de hoek.

Het kostte me overigens enige moeite om de vergaderlocatie te traceren. Op de modern ogende website was er geen melding van een algemene ledenvergadering te vinden, laat staan waar die gehouden werd. Dat was in het verleden wel anders. Toen stonden de algemene ledenvergaderingen bol van discussie (ruim van tevoren in de Leeuwarder Courant opgepookt) en was het een plek waar bestuurders stevig van repliek werden gediend. Die gingen de avond van tevoren al met hoofdpijn naar bed.

Ik had er zin in en belde fractievoorzitter JELMER STAAL om te informeren waar de koffie met het kaakje te vinden zou zijn. Helaas had de nieuwe fractievoorzitter van Pro Leeuwarden geen gelegenheid gezien om mij terug te bellen of te mailen. Ik zou toch wel welkom zijn? Ik wacht wel met de afwas. Ik zie je zo wel weer verschijnen, zei mijn vrouw, die de bui al zag hangen, toen ik op goed geluk op zaterdagmorgen de deur uitstapte.

Ik zat nog maar koud naast ADDY STOKER, oud-raadslid van de ChristenUnie en Verenigd Links, of voorzitter PAUL VAN GESSEL stapte op mij af om mij welkom te heten. Hij informeerde nog of ik de hele dag zou blijven. Ik kon hem geruststellen. Van de toespraak van de nieuwe lijstaanvoerder HEIN DE HAAN, die tegen drieën zou plaatsvinden, had ik bij voorbaat, door ervaring wijzer geworden, geen al te hoge pet op.

Ik keek tijdens de behandeling van het verkiezingsprogramma, dat door de vele niet gehonoreerde aanpassingen steeds wateriger werd, eens goed om mij heen

'Ik zou toch wel welkom zijn?'

en ontwaarde oud-wethouder HENK DEINUM, gekluisterd aan zijn telefoon. Hij was overigens al snel weer vertrokken. Ik vroeg me af waar JAAP STALENBURG, die onlangs zijn rentree had aangekondigd, zich had verschanst. Ik vroeg me ook af waar de leden van de seniorenclub waren gebleven. Zij organiseerden jarenlang interessante bijeenkomsten in Sonnenborgh, waar JOHANNES DUHOUX de bezoekers steevast van lekkere koffie met een gevulde koek van de warme bakker voorzag. Alleen al om die koek toog ik eens in de veertien dagen naar het gezellige rusthuis aan de Troelstraweg. Sprekers die op het laatste moment met een smoesje hun kont voor de door henzelf aangegane verplichting wegdraaiden (ik herinner me JANNEWIETSKE DE VRIES en de tegenwoordige voorzitter van de Eerste Kamer MEI LI VOS), kregen van het actieve bestuur van onder uit de zak.

Na ruim twee uur naar het afwijzen van stevigere voorstellen voor het programma te hebben geluisterd dacht ik, op zoek naar het positieve in de mens: dit moet toch anders kunnen? Wie een stief kwartiertje NICO DE KONING, actieve bewoner van de Vlietzone, aanhoort, krijgt zo een aantal problemen voorgeschoteld die om een oplossing smeken. Met een gerichte aanpak daarvan is de sympathie voor de Pro-club zomaar weer terugverdiend. In een mum van tijd analyseerde De Koning wat er al die jaren in zijn wijk verkeerd is gegaan en leverde daar als oud-docent van de Thorbecke Academie (opleiding voor ambtenaren) een pasklaar verbetertraject bij. En dat is belangrijke kennis, nu er opnieuw enorme bedragen aan gemeenschapsgeld als pepernoten over de oostelijke wijken worden gestrooid.

Pro moet overigens wel opschieten met het campagnevoeren, want de leden van het huidige provinciale bestuur beginnen hun successen al uit te venten. Mijn favoriete gedeputeerde FRISO DOUWSTRA zag ik al glunderen nadat hij een paar miljoen uit Europa had binnengeharkt. Dat is een fooi naast het gebruikelijke megabedrag voor de Friese boeren, die geruisloos zo'n 500 miljoen euro in de afgelopen vier jaar hebben opgestreken. Misschien dat Pro (een gratis tip) op kan komen voor de voetganger in de Leeuwarder binnenstad nu de horecabazen zich weer beginnen te roeren met hun landjepik. Voetgangers, misschien kent Pro ze nog als voormalige kiezers van de partij.

SPONSOR ROLLEMA VASTGOED

ROLLEMA VASTGOED

RUIMTES PER UUR TE HUUR

'De bouw van nieuwe kantoren is bijna onbetaalbaar geworden.' Dat constateert de Leeuwarder vastgoedondernemer Tjalling Rollema. Rollema speelt met de verhuur van kantoorruimten in Crystalic, aan de Aldlânsdijk en op de Emmakade in op de wens van ondernemers voor huur van flexibele locaties voor een bepaalde tijd. Zo kunnen er in het iconische gebouw Crystalic ruimtes per uur worden gehuurd. Irene Rollema vertelt: 'Wij zijn een van de weinige verhuurders in deze regio waar je op korte termijn online een ruimte per uur kunt reserveren. Je maakt eenvoudig een account aan via onze website en kunt daarna precies bekijken welke ruimtes wanneer vrij zijn. Dit gebeurt al langere tijd in de Randstad, maar dat kan nu ook in Leeuwarden.'

Bovendien is Crystalic extra aantrekkelijk vanwege de faciliteiten die er geboden worden. Tjalling Rollema: 'Er is een bemande balie, dat vinden ondernemers prettig. Daarnaast zijn er allerlei horecafaciliteiten en hebben we een inpandige kinderopvang. Parkeren voor de deur, eventueel met het gebruikmaken van oplaadpalen, is hier nog gratis. We hebben zelfs douches voor de sportievelingen. Dit is een ideale werkplek voor zzp'ers en anderen die houden van een een robuuste presentatie in een opmerkelijk gebouw.'

Irene Rollema is als bedrijfskundige in de ict van het vastgoedbedrijf gedoken. 'De tijd dat je alle gegevens in mappen opbergt ligt achter ons. De ruim driehonderd huurders in al onze gebouwen kunnen nu centraal worden aangestuurd. Ik hoef me niet meer af te vragen wie daar ook alweer in die hoek zat.' De softwarepakketjes die hiervoor gemaakt worden kunnen eventueel ook aan derden beschikbaar worden gesteld.

Tjalling Rollema ziet nog genoeg emplooi voor startende ondernemers. 'Arbo-artsen, mediators en fysiotherapeuten weten onze locaties blindelings te vinden. Ook het bevolkingsonderzoek Lifelines maakt gebruik van onze accommodaties. De trend is momenteel: twee dagen thuis werken en drie op kantoor. Dat laatste vormt dan vooral een ontmoetingsplek.' De Koepelkerk aan de Vredeman de Vriesstraat, een van de gebouwen van Rollema Vastgoed, zoekt nog een nieuwe invulling. 'Met het organiseren van concerten zijn we gestopt. Er moeten nog enkele restauraties aan het gebouw plaatsvinden. Mensen met een idee voor de invulling van de voormalige kerk mogen zich melden.'

TIP VOOR EEN GELUKKIG LEVEN

(UIT DE VOLKSKRANT, 25/4/25)

WORD DONATEUR!

GELD GEVEN AAN EEN GOED DOEL WAAR UW HART LIGT, GEEFT LEVENSGELUK EEN STEVIGE DUW OMHOOG. IN EEN OVERZICHTSSTUDIE VAN VIJFTIEN GEDEGEN DONATIE-EXPERIMENTEN, BLEKEN ER ELF HET GELUKSGEVOEL SIGNIFICANT TE VERHOGEN.

DONEER: NL06 RABO 0320 2000 51 T.N.V. VELDMAN JOURNALISTIEKE PRODUCTIES

DONATEURS ZIJN BROODNODIG. DONEER! WWW.LIWWADDERS.NL

REDACTIONEEL

Zaken waarmee u zit pakken wij graag op. We zien dat onze lezers onze krant en website waarderen en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u onze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 t.n.v. Veldman Journalistieke Producties. U kunt uw bijdrage ook overmaken aan de Stichting Loods 50 voor onderzoeksjournalistiek. Deze stichting is gelieerd aan Liwwadders, het bestuur bestaat uit Bearn Bilker (voorzitter), Sietske Inberg en Hester Witteveen. Het rekeningnummer van de Stichting Loods 50 is NL88 RABO 0355.1954.96 onder vermelding donatie en uw e-mailadres. Jaarlijks wordt u uitgenodigd voor onze donateursbijeenkomst. Als u het stadsblad leest, dan merkt u dat Liwwadders niet zomaar een huis-aan-huisblaadje is. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, sporthallen, stamtafels, kantines en wachtkamers) gratis verkrijgbaar in de gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er meestal aangevuld. Bent u als ondernemer/vereniging/zzp'er geïnteresseerd in een bedrijfsreportage, viert u binnenkort feest of wilt u iemand in de bloemetjes zetten: neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl Uw betaalde advertorial wordt gratis doorgeplaatst op onze website en via onze andere mediakanalen. Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

www.tresoar.nl

Stefan Kortrijk SPQF: Franeker ontrafeld

Wat vertellen de geschiedenis van Franeker en de verhalen van zijn inwoners ons over de stad door de eeuwen heen? En wat is eigenlijk de link tussen Franeker en het oude Rome?
In deze lezing neemt historicus Stefan Kortrijk je mee langs uiteenlopende gebeurtenissen, personen en ontwikkelingen die Franeker hebben gevormd, een stad die altijd groter leek dan ze was

Kortrijk studeerde Geschiedenis (2005) en Griekse en Romeinse Studies (2006) aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ook is hij bestuurslid van Museum Martena in Franeker.

12 DECEMBER – TRESOAR BOTERHOEK

www.h47.nl

Wat is en gaat... Pieter Ploeger en Rommy Hofstra

Pieter Ploeger maakt naast schilderijen ook tekeningen en houtsneden. Zijn onderwerpen zijn voorstellingen uit het leven. Verhalen met ergens in het midden de momenten die zwijgend worden beleefd. Wat vooraf ging en volgt is aan de verbeelding van de kijker.

Rommy Hofstra heeft vooral monoprints gedrukt. 'Wat is en gaat' is voor haar een reis door de tijd en het leven. Ontmoetingen met mensen die blijven, gaan en komen. Herinneringen aan reizen waarvan mensen weer uit beeld verdwijnen.
Zo ook het wisselen van de seizoenen in de natuur, het landschap en de vergankelijkheid in eigen tuin.

T/M 6 DECEMBER – KUNSTRUIMTE H47 HANIASTEEG

www.theaterdebres.nl

Marx' kritiek op de kapitalistische markt

In de lezing wordt uiteengezet in welke zin Marx' begrip van de kapitalistische markt ontleend is aan Hegels analyse van de burgerlijke maatschappij. Terecht bekritiseert Marx de vervreemding die deze markt tot gevolg heeft: de arbeidskracht wordt tot waar gereduceerd en de burgerlijke maatschappij is niet 'rijk genoeg voor allen'. Zijn conclusie dat de vrije markt dan maar afgeschaft moet worden is echter onhoudbaar. Het gaat er veeleer om te begrijpen hoe een vrije markt eruitziet die niet-kapitalistisch is en geen vervreemding kent. Uitgewerkt wordt hoe Hegels filosofische kader hiertoe in beginsel de ruimte biedt.

Inleider: prof.dr. Paul Cobben (emeritus hoogleraar filosofie Universiteit Tilburg)

13 DECEMBER – DE BRES SCHOOLSTRAAT

www.dorpskerkhuizum.nl

Amarins Woltring, Arezoo en gast-musici

Amarins Woltring is zangeres en creatief maker en samen met de Iraanse zangeres Arezoo doet zij een muziekproject waarbij zij zingen in het Farsi, Frans en Nederlands.

Arezoo en Amarins zijn een nieuw project gestart waarbij zij op verschillende locaties concerten willen geven, om mensen in Nederland kennis te laten maken met Iraanse en Franstalige muziek.

Vrijdag 11 december zullen de Oekraïnse pianiste Anna Hoekstra en de Oekraïense celliste Aleksandra Ostrykh muzikale medewerking verlenen.

11 DECEMBER – DORPSKERK HUIZUM HUIZUM DORP

Van winkelwereld naar woonjuweel

HETWARENHUIS

28 luxe twee- en driekamerappartementen

Laatste appartementen beschikbaar

start bouw januari 2027

Bekijk het aanbod via: woneninhetwarenhuis.nl

Makelaardij Friesland
058 - 244 91 00
nieuwbouw@makelaardijfriesland.nl

HOEKSTRA makelaardij
058 - 233 7382
nieuwbouw@makelaardijhoekstra.nl

IN LIWWADDERS EN OP LIWWADDERS.NL
LEES JE DE KOMENDE MAANDEN RECENSIES VAN
CONCERTEN IN LEEUWARDEN EN OMSTREKEN

RECENSIE VAN **WACHTEN OP DE BARBAREN**

Door Elisa van Kesteren en Michele Pazzini

Onlangs ging een nieuwe productie van de opera *Wachten op de barbaren* in première. Een opera uit 2005 van de Amerikaanse componist Philip Glass, naar een roman van J.M. Coetzee. De productie werd uitgevoerd door de Nederlandse Reisopera in samenwerking met dansgezelschap Club Guy & Roni en het Noord Nederlands Orkest. Het is een voorstelling die zonder meer een reflectie is op de actualiteit, waarin het uitroepen van een gezamenlijke vijand en het aanwakkeren van angst centraal staan.

WIJ TEGEN ZIJ!

Het verhaal speelt zich af in een dorp nabij een grensgebied waar een nomadenvolk, de zogenoemde barbaren, is neergestreken. De overheid heeft de zittende magistraat opdracht gegeven de barbaren te vervolgen en een vrouwelijke kolonel met soldaten naar het dorpje gestuurd om hem daarbij te helpen. De magistraat voelt echter sympathie voor het volk en met name voor een vrouw, wier vader is gestorven na vervolging en mishandeling. De dochter werd eveneens ernstig mishandeld. De magistraat komt gaandeweg in conflict met zichzelf en met zijn geweten.

Op het podium zien we een door bunkers beschermde plek waarin de magistraat achter zijn bureau zit. De leefwereld van de barbaren wordt door videobewaking vastgelegd en met mooie beelden weergegeven op een groot scherm. Een indrukwekkend decor van Ascon de Nijs met video-ontwerp van Luthfi Riadi.

Het Noord Nederlands Orkest, onder leiding van dirigente Alice Farnham, vertolkt de muziek van Philip Glass met precisie. De herkenbare herhalingen en repeterende noten geven de muziek een spannend karakter. De strakke, ritmische uitvoering vormt samen met het koor, Consensus Vocalis, een stevige basis voor de solisten, die hierdoor goed tot hun recht komen.

WIL JE MEEPRATEN OVER DE VOORSTELLING? GA DAN NAAR WWW.LIWWADDERS.NL/FORUM

Vooral de magistraat, vertolkt door bariton Dan D'Souza, komt dankzij zijn krachtige en warme stem goed over. Een knap staaltje werk omdat er, in tegenstelling tot de repeterende muziek van Glass, in de teksten van de solisten nauwelijks sprake is van herhaling. Dat geldt ook voor het barbarenmeisje (Lilian Farahani), kolonel Joll van de burgerwacht (Charlotte Hellekant) en bovenal voor de omvangrijke partij van de magistraat, die veel concentratie en uithoudingsvermogen vraagt. De repetitieve muziek en de vaak uitgebreide zanglijnen vormen een mooie tegenstelling.

Er is veel te zien, soms zelfs zoveel dat het lastig is om alles tegelijk te volgen. Alles heeft een betekenis en vraagt om aandacht: het orkest, het koor dat ook de dorpsbewoners vertolkt, de op camera vastgelegde buitenwereld waarin de barbaren te zien zijn en tot slot de dansers.

De dansers van de Poetic Disasters Club, de junior company van Club Guy & Roni, vertolken de nomaden en bewakers en verbeelden daarin symbolen en dromen. In de belichaming van de barbaren vallen ze 's nachts de stad binnen, dan weer beelden ze de angsten van de magistraat uit en veranderen uiteindelijk in geesten van doden. De kostumering van Elke von Sivers draagt bij aan een bijzondere sfeer. Zo zien de bewakers er angstaanjagend uit met een uitgestoken oog en kleine sleuteltjes als haren.

De opera '*Waiting for the Barbarians*' is een indrukwekkende muziektheaterproductie waarin muziek, dans en beeld mooi samenkomen. De opera vertelt hoe angst en desinformatie kunnen leiden tot machtsmisbruik en geweld en hoe gemakkelijk een samenleving tegenover een vermeende vijand komt te staan. De combinatie van de krachtige muziek, de moderne dans en de surrealistische beelden maakt de voorstelling tot een bijzondere ervaring. Na afloop ontving het gezelschap van het publiek en ook van ons een staande ovatie en klonk er gejuich.

VERHAAL ★★★★★
EEN ACTUEEL EN INDRINGEND VERHAAL OVER ANGST, MACHT EN DE MANIER WAAROP EEN SAMENLEVING TEGENOVER EEN VERMEENDE VIJAND KOMT TE STAAN.

MUZIEK ★★★★★
DE RITMISCHE EN SPANNENDE MINIMAL MUSIC VAN PHILIP GLASS, TOT IN DE PUNTJES VERZORGD DOOR ORKEST, ZANG EN SOLISTEN VORMEN EEN STERKE EENHEID. VOORAL BARITON DAN D'SOUZA MAAKT INDRUK MET ZIJN KRACHTIGE EN WARME STEM EN OVERTUIGENDE VERTOLKING VAN DE MAGISTRAAT.

BELEVING ★★★★☆
EEN VISUEEL INDRUKWEKKENDE VOORSTELLING WAARIN MUZIEK, DANS EN VIDEOBEELDEN MOOI SAMENKOMEN. SOMS IS DE VOORSTELLING DOOR DE VELE FACETTEN ENIGSZINS OVERWELDIGEND.

ONS EINDOORDEEL: ★★★★★

• • •

'Mijn 94-jarige moeder is groot fan van Liwwadders en stuurt het blad zelfs maandelijks naar mijn broer in Arnhem. Als dat geen compliment is!'

Hartelijke groet, Rita

Leeuwarden is een beetje het Haarlem van de jaren tachtig

Door Andries Veldman • Foto Marchje Andringa

‘We zijn wel toe aan een beetje slow art. Ik nodig daarom iedereen uit om de korte workshop slow looking in mijn winkel te ondergaan.’ Koos Kunst (doe maar geen achternaam) heeft zich sinds kort met zijn kunsthandel gevestigd in de Beijerstraat, pal achter restaurant De Walrus. Het is een alleszins vrolijke winkel met voornamelijk moderne en kleurige kunstvoorwerpen. ‘Schoolplaten, canvasdoeken en posters zijn hier verkrijgbaar. Ik hou van variatie en verrassing.’

De in Haarlem opgegroeide kunstliefhebber ging al vroeg met zijn ouders naar allerlei musea. ‘Als er een nieuw museum werd geopend, dan gingen mijn ouders daar direct naar toe.’ Het waren nieuwsgierige mensen die wilden weten wat er in de wereld te koop was. ‘Het Groninger Museum was nog maar net geopend of we liepen er door de zalen. Net als bij het Bonnefanten Museum in Maastricht.’
Deze mooie gewoonte is overgeslagen op de nieuwbakken winkelier, die aanvankelijk de kost verdiende als verpleegkundige op de hartbewaking en later als kok.

Dat hij vanuit Haarlem in Leeuwarden terechtkwam is toeval, of misschien ook wel het gevolg van goed kijken.

‘Leeuwarden is een beetje het Haarlem van de jaren tachtig. En daar bedoel ik mee dat het een dynamische stad is waar veel gebeurt en die tegelijkertijd ook rust uitstraalt.’ Koos viel vooral voor de Friese hoofdstad door het bomenproject Bosk. Het wandelende bos, dat enkele jaren geleden een zomerlang op diverse plaatsen was te bewonderen vond hij een echte eye-catcher. ‘Dat project sprak me bijzonder aan. Je gaat dan meteen een stad met andere ogen bekijken, iets wat ik nu in mijn winkel By Art Street 4 ook aan anderen wil meegeven.’

Bij ieder object in de winkel krijgt de geïnteresseerde een verhaal. Helemaal gratis. ‘Uit onderzoek is gebleken dat de meeste mensen slechts 27 seconden stilstaan bij een schilderij of object in een museum. Vandaar dat ik hier ook de korte workshop Slow Art heb geïntroduceerd. Als bezoekers dat willen, kunnen ze plaatsnemen op een stoel voor een schilderij van Peder Severin Kroyer. En dan vraag ik: wat zie je hier? Het gaat om een afbeelding gemaakt op een bijzondere plek, namelijk het uiterste puntje van Denemarken. De kenner weet meestal wel wat er zich op dergelijke bijzondere plaatsen afspeelt.

‘Wat hier staat, heeft te maken met gevoel’

Dat is overigens niets geheimzinnigs, maar over zo’n afbeelding is enorm veel te vertellen. In een paar minuten lees je zo’n schilderij en dat verrijkt je. En dat alles gewoon in de Beijerstraat in Leeuwarden.’

Maar misschien is de bezoeker wel meer geïnteresseerd in de iconische foto’s van Pele, Audrey Hepburn of Michael Jordan. Of in de schoolplaten waarop de zuivelbereiding en de wereld van de expeditieafdeling van een postkantoor staan afgebeeld. ‘Wat hier staat, heeft te maken met gevoel. Ik zie die foto’s, schilderijen en objecten langskomen en denk dan: ja, dat wil ik in mijn winkel hebben. En vervolgens bied ik ze voor kleine prijsjes aan. Surrealisme vind ik mooi. En ook het werk van Theo van Doesburg. Wat hier staat is vaak mooi ingelijst met kwalitatief goed lijstwerk. Eigenlijk ben ik verliefd op mijn objecten. Het klopt wat men zegt: als handelaar moet je natuurlijk nooit verliefd worden op je spullen.’

DONATEURS
ZIJN BROODNODIG VOOR GOEDE JOURNALISTIEK
• DOE MEE, DONEER!
KIJK OP WWW.LIWWADDERS.NL

Altijd brandende lichtjes bij Alibi Hostel in de Blokhuispoort

Bedankt voor dit goede artikel. Graag lees ik meer van dergelijke stukken en daarom scan ik de QR-code en maak direct 1,50 over op de rekening van Liwwadders

Tekst en foto's: André Keikes

Een stad van ALTIJD schijnende lichtjes

Hé juh, doën dat licht achter dy út. Wie hoorde het niet van zijn ouders? Ook wel logisch, want niemand heeft er wat aan als er licht brandt op plekken waar geen kop is. Toch zijn dat er vele. Nogal wat straatlantaarns bijvoorbeeld, natuurlijk voor het geval er toch iemand langs komt, wat later op de avond echter steeds minder gebeurt. En de verlichting langs snelwegen als je Leeuwarden nadert. Maar er zijn nog veel meer vaak 'onnodig' brandende lampen, zelfs overdag.

Bewust met energie omgaan is iets van de laatste decennia. In de jaren zeventig van de vorige eeuw deed iedereen maar wat. Dat herinneren we ons nu graag als gemoedelijk en ontspannen, maar het was welbeschouwd tamelijk onnozel. Trouwens ook op veel andere gebieden, maar hier hebben we het over licht.

Het was de tijd dat er nog op talrijke plekken in de stad grote en kleinere neons brandden, de toen nog zeer veel energie slurpende, maar wel mooie reclamevorm. Zoals die van Nescafé op het pand waarin nu brasserie Spiegelaar gevestigd is of op het gebouw waarin nu reisbureau Tui zit, op de hoek van het Ruiterskwartier en de Wirdumerdijk. In het laatste geval ging het om Turkstra beschuit, het Leeuwarder bedrijf dat jarenlang aan de Troelstraweg zat.

Ze brandden lang en fraai, zoals ook de zorgvuldig ingerichte etalages van winkels lang en fraai verlicht werden, al kwam er soms urenlang niemand voorbij om het op te merken. Echte neons, dus niet die LED-lichtreclame van tegenwoordig, zijn er niet veel meer. Sfeervol verlichte etalages evenmin. Wat nu voor etalage doorgaat, is zelden meer dan corvee voor het personeel. Drie of vier dezelfde boeken naast elkaar bij Van der Velde bijvoorbeeld, wat zou daar het nut van zijn? Wie heeft er trouwens nog tijd om in etalages te kijken, daar heb je nu immers internet voor. Toch bleven de lichtjes, al vind je ze vandaag de dag op andere plekken.

Is dat nou zo belangrijk, vraagt u? Ach, dapper dóórschijnende lichtjes hebben echt niet alleen een energieverbruikende kant, zoals technocraten en/of klimaatridders ons willen doen geloven (lichtvervuiling, bah!). Je zou ze, romantisch bekeken, ook kunnen beschouwen als een stabiele factor in een erg instabiele wereld.

Elkaar steeds sneller opvolgende technologische en politieke ontwikkelingen ontnemen mensen, die nu eenmaal behoefte hebben aan een zekere mate van routine, hun houvast. Bij het wegvallen van oude zekerheden, zoek je daarom graag eens naar wat alternatieven. Zoals een bergbeklimmer de ene richel voor hand of voet niet kan loslaten voor hij een nieuwe heeft gevonden, zo is de mens op zoek naar spreekwoordelijke richels voor zijn gemoed. Helemaal zonder vastigheid valt er niet te leven.

De samenleving van nu is onvergelijkbaar met die van honderd, vijftig, zelfs vijfentwintig jaar geleden, toen je nog richels all over the place had. Wat eeuwenlang vanzelfsprekend was – je hele leven op dezelfde plek wonen, bijvoorbeeld, dezelfde baan houden, de kerk als baken, winkels voor je dagelijkse spullen, papieren kranten, Cambuurspelers die een langdurige band hebben met hun club en nog veel meer – is in korte tijd op zijn minst twijfelachtig geworden. Een niet onbelangrijk geval van oeps.

Je altijd moeten inspannen om geestelijk te overleven is daarmee een belangrijk deel van het moderne leven geworden. De natuurkundige wet van de communicerende vaten gaat, zo lijkt het wel, ook op voor onze samenleving. Wat we met elkaar winnen

DAPPER

'Ze vertegenwoordigen de dag in de nacht'

aan welvaart, technologische vooruitgang, levensverwachting, verliezen we weer aan milieuvervuiling, stress en permanente onzekerheid. Wie meent al de uitdagingen die telkens op ons afstormen te kunnen (blijven) verwerken, moet wel een fysieke en psychische krachtpatser zijn. De kans is echter groter dat naiviteit zijn of haar opvallendste karaktertrek is.

Terugkeren naar zekerheden van vroeger kan niet de oplossing bieden. De maatschappij is op zo veel plaatsen ingrijpend veranderd, dat antwoorden van destijds niet anders dan lachwekkend geworden zijn. Toch blijven mensen zoeken naar richels voor hun gemoed. Want zonder gaat het niet. Zonder bepaalde vormen van zekerheid raak je verloren. Niet alleen kijken, maar vooral goed zien, is de raadgeving van dichters en kunstenaars. Wat kan helpen is er namelijk vaak al, alleen moet je het (leren) herkennen. De poëzie in een prozaïsche werkelijkheid.

Altijd brandende lichtjes zouden zo'n functie kunnen hebben. Want die zijn er, de energietransitie ten spijt, volop. In de wachthokjes op de Leeuwarder treinstations, in strengen over een binnenplaats van de Blokhuispoort, voor de ingang van Alibi hostel en als nachtverlichting in grote kantoren als die van de Belastingdienst of FrieslandCampina. Ze vertegenwoordigen de dag in de nacht, maar ook de nacht in de dag. Er is altijd licht. Ook als het zwaar gestormd heeft, de ramen grijs en ondoorzichtig zijn geworden, branden ongenaakbaar de oriëntatielichtjes. Niet altijd helder zichtbaar, maar met een onvermoede kracht.

Als het duister is, onweert, de storm huishoudt, als de vogels zwijgen, de takken zwiepen, stapels fietsen omvallen, branden ze gewoon door. Als er flarden van het dak waaien, vlaggen scheuren, een lege kinderbuggy zelfstandig wegrijdt, zich enorme plassen op de straten vormen en de lucht dreigend geelgrijs wordt, branden ze. Maar ook daarna, als het weer opklaart, de vogels hun gezang hervatten en de mensen de stad weer ingaan.

De altijd brandende lichten kennen bewust geen sensors. Ze hebben een belangrijke taak te vervullen. Ze vormen met elkaar een verband tussen de dagen voor de mensen die hun houvast verloren zijn.
En ze lichten niet alleen op op de genoemde plekken, je vindt ze ook aan boord van schepen op het Van Harinxmakanaal, op de bedrijventerreinen van de Hemrik en de Zwette, bij de ingangen van flatgebouwen als Nijlânstate of Erasmushiem, bij de WTC Expo, aan de gevels van woningen en hotels, in tunnels en gangen, zelfs in de koelkast, al is dat laatste niet helemaal onomstreden.

Deze ochtendsterren zijn duidelijk van een andere orde dan lampen, die slechts aan zijn als de duisternis valt. De lichten die altijd branden zijn er niet voor de schoonheid. Je vindt ze niet in kroonluchters of knap weggewerkt achter glimmende panelen. Maar hun opdracht is er niet minder om. Ze wijzen op hun eigen manier de weg in Leeuwarden en bewijzen door hun permanente schijnsel dat er misschien toch wel meer stabiliserende krachten bestaan dan we dachten.

Uitstalraam

Tekst en foto: André Keikes

**Uitstalramen, beter bekend als etalages, speelden lange tijd een grote rol in de detailhandel. Je liet als winkelier zo veel mogelijk spullen zien, vaak met prijskaartjes, om zo de klanten naar binnen te lokken. Graag een beetje mooi, stijlvol, zodat je winkel haast een klein theatertje werd. Fraai uitgelichte poppen of feestdagenversieringen maakten het plaatje compleet.
Hoe zien de Leeuwarder etalages er vandaag de dag uit? En wat er gebeurde er met de etalages als een winkel sloot?**

DEEL 13

Het warenhuis

Soms heb je heel plotseling een teddybeer nodig. Of een kruimelveger. En ja, dan laten de Bollen en Amazons van deze wereld het toch maar mooi afweten. Gelukkig hebben we aan de Schrans 94-96 dan altijd nog het al sinds 1888 bestaande warenhuis De Boer. Ook voor al uw zemen. In de jaren zestig van de vorige eeuw zat in dat niet-historische dubbele pand eerst nog een Co-op supermarkt. De Boers warenhuis kwam daar dus later. Het bedrijf moet je niet verwarren met De Boers garagebedrijf, ook voor al uw Continental banden, dat lang in de Verlengde Schrans hoek Julianalaan zat. Tegenwoordig zit daar Jan Terpstra voor al uw bikes. Maar wij hebben het hier over het warenhuis, speciaal de etalage, die al heel wat laat zien, maar echt lang niet alles. Dat zie je pas als je binnen bent. Toch is de etalage een belangrijk ding, het geeft namelijk een eerste aantrekkelijke indruk. Hoe zou je anders kunnen bevroeden dat je er ook een Pokémon Pikachu zou kunnen vinden voor een aantrekkelijke prijs? Maar dan moeten wel de rolluiken omhoog zijn, natuurlijk.

Schrans

• • •

'Er worden bij jullie geen zoete broodjes gebakken. Ga zo door.'

Joke Bustra-Jorna in snackbar De Lorentz

GOUTUM IS BEST EEN INGEWIKKELD DORP

Goutum is het enige dorp in de gemeente Leeuwarden met een McDonalds! Maar als ik authentieke Goutumers wil opzoeken moet ik toch wel het 'oude' dorp in. Ik kom nog langs de grote sportschool Bodyshape, waar je fitness-sporten kunt beoefenen, je laten adviseren over gezond voedsel, een personal training kunt krijgen en ook nog de sauna bezoeken. Daar staat ook het voormalige hotel Campanile, tegenwoordig een centrum voor vluchtelingen, officieel is het een noodopvanglocatie, voor zo'n 100 mannen. Daar is net weer verlenging voor aangevraagd.

Beeld: Anton Feddema

Eerlijk is eerlijk, wat zou het geweldig geweest zijn als in Goutum het imposante kasteel Wiardastate er nog had gestaan

Ik fiets verder, want ik wil naar Ien en Mien, (Fries voor éénheid en gemeenschap) het bekende dorpshuis van Goutum. Daar is een bijeenkomst van de actiegroep Hounspolder. Ze wachten daar de uitspraak af van de Raad van State over het bouwplan dat de gemeente wil uitvoeren in De Hem, pal naast het vogelweidegebied de Hounspolder. De Raad van State heeft uitgesproken dat ze twijfels hebben over de grootte van de buffer tussen het woningbouwterrein en de weidevogels. De gemeente moet binnen een halfjaar beter onderbouwen waarom ze voor een schamele 30 meter bufferruimte hebben gekozen. De uitspraak heeft lang op zich laten wachten maar nu is er eindelijk een uitslag. De actiegroep is gematigd positief. De gemeenteraad is nu aan zet, maar de raad is verdeeld. Wel of geen 400 woningen daar, wel of geen bescherming voor weidevogels? De actiegroep is nog lang niet uitgestreden, merkte ik wel. Die huizen staan er nog lang niet, en misschien blijft dat zo.

Ook Dorpsbelang Goutum is deelnemer aan de actiegroep. Ik sprak erover met Frans Boonstra, een zeer actief lid van Dorpsbelang. Hij woont sinds 1985 in Goutum en zit 25 jaar in dorpsbelang. Goutum is natuurlijk best een ingewikkeld dorp, de oorspronkelijke kern ingekneld door de nieuwbouwwijken eromheen. Toch is het een dorp met 'mienskip' zegt Frans, en met verbinding. Er gebeurt hier onnoemelijk veel. We zitten hier in Dorpshuis Ien en Mien, aan het dorpsplein, met tal van voorzieningen op sportgebied. Het plein wordt momenteel heringericht. Er is een ijsbaan en een school, het Kindcentrum Wiarda, een openbare basisschool met 255 leerlingen en met uitgebreide kinderopvang. Frans somt op welke activiteiten er in Ien en Mien te beleven zijn, en dat zijn er veel. Zoals toneel. De toneelvereniging met zijn bijzondere naam: Krap bij Kas, bestaat al 75 jaar. De kaatsclub is ook zeer belangrijk, Goutum is een echt kaatsdorp. Volgend jaar bestaat de vereniging Kaatsclub Goutum 50 jaar, dat wordt uitbundig gevierd. Vanaf 6 jaar mag je al op kaatstraining. Verder is er een gymclub, een damclub, af en toe een weekendborrel, een kaartclub, korfbal, een vrouwenkoor en een mannenkoor (die is driftig op zoek naar leden), biljarten, klaverjassen en yoga. Het dorpshuis draait met twee vaste medewerkers en dertig vrijwilligers. Er ligt ook nog een jeu-de-boule baan. Het jaarlijkse Sinterklaasfeest is een topper. Kortom: dit dorpshuis is meer dan multifunctioneel. Zalenverhuur is ook mogelijk. Zo worden er cursussen gegeven, bijvoorbeeld EHBO (heb ik zelf ooit mogen ervaren).

Er is ook een Lidl en een Jumbo in de onmiddellijke omgeving. Als je vraagt naar de identiteit van Goutum, antwoordt Frans dat het vooral om kleinschaligheid gaat. Dorpsbelang zet vooral in op beheerszaken en dat roept bij mij de vraag op hoe de relatie met de gemeente is. Frans drukt zich voorzichtig uit en zegt dat het allemaal soms wat lang duurt. Zelf kaarten ze hun zorgen aan: fietsroutes, verlichting, donkere plekken, vernielingen.

Goutum heeft maar liefst 3435 inwoners verdeeld over 1297 woningen en 1374 adressen. Er zijn 300 bedrijfsvestigingen. 92% is een koopwoning en de gemiddelde WOZ-waarde is € 452.000, dat was in 2013 nog € 254.000. Voor de geïnteresseerden: er zijn 104 elektrische auto's en 1302 benzineauto's (cijfers van oktober 2026).

Bij de Gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 was de VVD de grootste partij, met 347 stemmen, gevolgd door PRO met 338 en D66 met 326. Op de vierde plek kwam het CDA met 219 en Gemeentebelangen/058 met 186 en FNP met 170, Forum voor Democratie had er 118 en JA21 104. De overige partijen zaten onder de honderd stemmen

Ik stap het dorpshuis maar weer eens uit en moet langs noeste werkers bezig met een vernieuwde luifel bij de ingang. Heel Goutum, zo lijkt het wel, wordt vernieuwd. Vervolgens ben ik te gast bij Sietske Talsma-Wijbenga en Teun Kooistra. Sietske woont haar hele leven lang in Goutum, hoewel ze op Rapenburg is geboren en daar tot haar vierde heeft gewoond. De boerderij van familie Wijbenga is er al lang niet meer. Haar vader was naast boer ook melkrijder. Teun komt van Hempens en woont hier vijftien jaar samen met Sietske. Teun heeft gevaren en is bijkans overal wel geweest. Ze wonen aan de Tearnserdyk op een prachtig stekje aan de Wurdumerfeart. Sietske woont sinds 1968 hier. Goutum was toen heel klein. Een terpdorp met de markante kerk en wat huizen op en aan de terp en verder wat huisjes aan de Brédyk met boerderijen eromheen, dat was het. 'We hadden toen echt ouderwetse dorpsfeesten', dat is nu anders. Ook nu is het dorpsfeest groot van opzet, (Stoke City Goutum) met een ruim aanbod aan programmaonderdelen, voor van zeer jong tot stokoud.

Nu is het dorp helemaal ingesloten. Er waren destijds een paar herenboeren, nu is alles totaal veranderd. De boeren zijn verdwenen en er zijn nieuwe inwoners gekomen van buiten, ook van buiten Friesland. Sietske had eertijds een winkel in verf- en woonaccessoires. Dan had ze wel

25 jaar liwwadders
DE ONTEGENZEGGELIJKE BESTSELLER:
Het Vrolijke Leven In Een Provinciehoofdstad
Wie een kleine provinciestad als Leeuwarden en haar inwoners de Liwwadders écht wil leren kennen kan niet om dit boek heen. Vrolijke teksten omlijst met tientallen foto's van Simon van der Woude en illustraties van Anton Feddema.

Dit artikel kwam mede tot stand met een bijdrage van de stichting Hoekstra, Viersen, Stenendam – www.stichting hvs.nl

ONZE SERIE OVER LEEUWARDER DORPEN: GOUTUM

Nu rest er nog een SRV-wagen

eens een klant die graag Fries wilde leren, 'want we wonen nu in Goutum!' Haar overleden man werkte als schilder bij de firma Koster, later werd dat schildersbedrijf Klugkist. Je had een bakker (Jan Lok), een fietsenmaker en een melkboer. Nu rest er nog een SRV-wagen. Sietske vraagt mij of ik wel het mooie boek heb van ds. R.K. de Jong (1924-2015) over de geschiedenis van Goutum. Van 1961-1986 heeft hij hier als predikant gestaan en was tevens deelpredikant in Huizum-Dorp. Hij reisde veel en kon mooi vertellen op de catechisatielessen.

Sietske is op-en-top sporter en gaat drie keer in de week naar Bodyshape en ook tennist ze. Ze zat 60 jaar op korfballen, 40 jaar op kaatsen en ze heeft het brevet van de Elfstedentocht, dat wil zeggen, Sietske heeft die twee keer geschaatst (1986 en 1997), elf keer gelopen en een keer gefietst. Dat fietsen beviel niet, dat wil ze niet weer doen.
Over de gemeente zijn ze niet echt tevreden, je moet soms wel tien keer bellen voordat er wat gebeurt. Nu moeten ze zelf een strookje aan de Tearnserdyk maaien en de boom wat snoeien. Dat was eerder wel anders. Teun heeft nog indertijd, dat moet 1971 geweest zijn, de kleuterschool mee opgericht: Stichting Neutraal Bijzonder Kleuterschool Goutum-Hempens was dat, want zo konden ze blijven bestaan. Dat was waar nu Nij Techum is. Sietske zegt wel een paar keer: 'Ik kin net bij de Goutumer Toer wei' en op haar 79e heeft ze heeft zij een overvolle agenda. Bij het afscheid overhandigt zij mij de dorpskrant 'Diggelfjoer' (Lopend vuurtje), een boeiend dorpsblad, dat tien keer per jaar uitkomt, met tal van nieuwtjes en gegevens over de clubs en verenigingen.

Nu moet ik gauw naar de kerk, want ds. Pier Prins wacht daar op mij. De mooie kerk van Goutum, opvallend gelegen op de terp heet de Agneskerk. Prins is sinds oktober 2024 tijdelijk aangesteld als ambulant predikant. Hij vindt het hier een heel mooie kerkgemeenschap: 'Er is een goede veerkracht in deze gemeente.' Nieuwbouwwijken, Goutum-Noord (aan het van Harinxmakanaal aangelegd met overal toegang tot het water), Goutum-Zuid, Wiarda, het oude dorp, en dan ook nog Hempens-Teerns, het hoort er allemaal bij. Toen de kerk PKN werd, kwamen de gereformeerden erbij. Er zijn spanningen geweest, maar die behoren inmiddels tot het verleden. Het ledental is stabiel; zo'n 700 bezoekers, waarvan er gemiddeld 60 's zondags in de kerk komen. Er is elke zondag dienst. Ook zijn er hier taallessen voor de jongemannen van Campanile, dat gebeurt door vrijwilligers in de ontmoetingsruimte. Er is een meet and greet, iedereen is dan welkom. 'Je hebt de kapelkuier vanuit Hempens. Dan proberen we jonge mensen met kleine kinderen erbij te betrekken. Echt veel jeugd is er niet, maar men probeert wel om die erbij te halen.' Prins is enthousiast en heeft zo weer een ontmoeting met een groep kerkmensen. Ook hij is sportief, hij doet alles op de fiets. Ik bekijk de kerk van binnen. Wat een ruime indeling! Aan de muur hangt een prachtig bord met daarop de laatste bewoner van Wiardastate vermeld, jhr R. van Cammingha, met compleet wapen met daarop het bekende hertje (van Cambuur). Ik ben onder de indruk van het donkergroene orgel van Van Dam uit 1864. Het kerkhof is goed onderhouden. Er liggen nogal wat bekenden, zoals Gryt van Duinen, destijds bekend journalist bij Omrop Fryslân, die in 2023 overleed en hier, pal tegenover het kerkhof, woonde met haar partner, historicus Jan Pieter Janzen.

Ik loop weer verder. Er staan twee prachtige herenhuizen op de terp, de oude pastorie staat hier ook nog. Wat is er toch veel in en rondom Goutum dat met sport te maken heeft: de sportvelden van Blauw Wit bij het Wiardasportpark, de Wiardasporthal en aan de Wiardaplantage is er nog het sport- en fitnesscentrum FitzGym. Maar vanwaar steeds die naam Wiarda?

Eerlijk is eerlijk, wat zou het geweldig geweest zijn als in Goutum het imposante kasteel Wiardastate er nog had gestaan. Deze grote en fraaie state behoorde tot de top-5 van Fryslân. Het zou een toeristische trekpleister bij uitstek geweest zijn. De state werd pas in 1882 afgebroken en was daarmee één van de laatste states die in de negentiende eeuw werd afgebroken. De adel kon het onderhoud niet meer betalen. Door landbouwcrises en het uitsterven van families was het niet te doen al die states te handhaven. Van het idee om in Wiardastate het Fries Museum te vestigen kwam niets terecht. Een Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed was er nog niet, maar toch werden er wel pogingen gedaan om vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken Wiardastate te behouden. De hoogste ambtenaar die zich met erfgoed bezighield was de bekende jhr Victor de Stuers (later initiator voor Monumentzorg). De laatste eigenaar Jhr Ruurd van Cammingha wilde niemand binnenlaten, zelfs koning Willem III werd geweigerd toen hij een bezoekje poogde af te leggen.
Op de kijkdag voor de afbraak en op de dag van de veiling kwam De Stuers toch binnen. Hij beschreef het interieur en tekende de Wiardastate ook van binnen. De familie Cammingha had het als laatste een eeuwlang in bezit, daarvoor waren het onder andere de Burmania's en de Eminga's en daarvoor weer, van 1380-1473, slechts drie generaties Wiarda: Pybe, Sjoerd en Tsjomme. Doytse Wiarda (overleden 1498) was de achterachterkleinzoon van Sjoerd. Van hem stammen alle huidige Wiarda's af. Ik ontwaarde op het kerkhof van Goutum nog een Fetsje Wiarda. Bucho Wiarda (1532-1595) vluchtte voor Alva in de oorlog tegen de Spanjaarden naar Oost-Friesland. Van hem stammen alle Duitse Wiarda's af, zij werden zelfs in de adelstand verheven. Van Jhr Ruurd van Cammingha leeft nu nog één afstammeling, jonkvrouw Christina van Cammingha (91).

Terwijl ik dat allemaal sta te overdenken loop ik langs het monument dat in 1983 daar is geplaatst door de familiestichting Wiarda om de plek waar ooit 'hun' Wiardastate stond in ere te houden. Het is pal ten westen van de kerk. Daar ligt de terp waar de state op gebouwd was. Het dorpshuis ligt daar weer naast. Ik zet de wandeling voort langs de Buorren en kom daar Hessel Hartmans tegen, hij is de eigenaar van de Firma Frysk Beamwurken. Mensen van Van der Wiel zijn daar druk bezig met een bodemsaneringsplan. Hij laat mij zien dat het om de voormalige gracht van Wiardastate gaat. Je kunt die duidelijk zien in de structuur rond de terp. We staan bij het informatiepaneel over Wiardastate en we raken in gesprek over al die mooie states die ooit in Fryslân hebben gestaan en waar je nog oude structuren kunt terugvinden zoals hier in Goutum. Hij legt mij het procedé uit hoe ze de met lood vervuilde grond schoonmaken. Met luchtdruk worden de laagjes grond rondom de bomen losgeblazen en wordt de grond met daarin de stukjes lood opgezogen. Daarna wordt een laagje van 20 cm schone grond uit de Wâlden op de wortels aangebracht (teelaarde). Men wil en mag niet dieper saneren, want de grond is ook in archeologisch opzicht waardevol. Hoofdzaak is dat de bomen geen schade ondervinden.

Goutum: een dorp volop in beweging, met vernieuwing en multifunctioneel. Zoveel is mij wel duidelijk geworden.

Bearn Bilker, 15 oktober 2026

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
8911 CJ Leeuwarden
0582132360

www.boekhandelvandervelde.nl

IEDERE DAG OP WWW.LIWWADDERS.NL

KOKEN MET KLAAS

(KLAASKASMA@LIVE.NL)

PASTA MET IN BALSAMICO GEROOSTERDE RODE UI EN KERSTOMAATJES

Moet je geen winterjas aan Klaas, vragen ze me vaak als ik in mijn overhemd en colbertje door de stad loop. Het is geen zomer meer. Zelf lopen de vraagstellers diep weggedoken in een dikke jas met mutsen en handschoenen aan.

Welnee, antwoord ik dan. Ik houd de zomer vast in mijn hart en mijn hoofd.
De meesten kijken me dan aan alsof er in mijn hoofd ergens een steekje los zit. Het geheim is, leg ik dan uit, dat je regelmatig een zomers gerechtje moet eten. Boerenkoolstamppot, snert en hutspot zorgen ervoor dat de kou in je hersenen kruipt. Maar als je regelmatig een gerechtje eet dat je ook tijdens een zomervakantie op een Toscaans terras zou eten, zoals ik doe, gaat ook in november de zomer in je hoofd zitten en heb je het nooit meer koud.

Overigens heb ik met deze bewering nooit iemand van mijn gelijk kunnen overtuigen.

INGREDIËNTEN VOOR 2 PERSONEN:
250 gram kerstomaatjes
1 rode ui in ringen gesneden
5 tenen knoflook, gepeld en het kontje eraf gesneden
4 eetlepels balsamicoazijn
2 eetlepels olijfolie
zout en peper
200 gram fusilli (buisjespasta)
een handvol basilicumblaadjes
geraspte Parmezaanse kaas

BEREIDING:
Vermeng de kerstomaatjes en de uienringen in een koekenpan met de balsamicoazijn en de olijfolie. Bestrooi dit met peper en zout. Verpak de gepelde knoflooktenen samen in een stuk aluminiumfolie. Leg dit ook in de koekenpan.

Zet de pan in een voorverwarmde (200 graden) oven. Rooster dit 20 minuten tot de uienringen beginnen te karamelliseren en de velletjes van de tomaatjes los beginnen te laten. Kook ondertussen de pasta beetgaar. Giet het af en bewaar iets van het kookvocht.

Haal de knoflooktenen uit de folie en prak ze fijn met een vork. Vermeng dit met de uien en de tomaatjes. Roer er gescheurde basilicumblaadjes en eventueel extra peper en zout door.

Voeg nu ook de pasta en een scheutje kookvocht toe.

Strooi de geraspte Parmezaanse kaas er net voor het serveren over.

Een jaloerse Liwwadder
in doordeweeks Deventer

Door André Keikes

Mensen die op een zaterdag- of zondagmiddag door de Leeuwarder binnenstad lopen, zullen het misschien helemaal niet opmerken. Want in die paar wekelijkse uurtjes is er voor eventjes sprake van enige 'bruis'. Maar wandel je op een doordeweekse ochtend of middag, zelfs op zaterdagochtend, over de Nieuwestad of door omliggende straten, dan kom je tegenwoordig nauwelijks nog een kop tegen. Nee, kijk dan eens in Deventer, zoals ik op een doordeweekse dinsdag in september deed. Al om tien uur 's ochtends een en al levendigheid. En die neemt in de loop van de dag alleen maar toe. Hoe flikken ze dat?

Geen met stickerreclame dichtgeplakte ramen in de Walstraat, maar aantrekkelijke levendigheid.
Foto Barbara Trienen

In het Bergkwartier is altijd wat te doen. Dat geldt natuurlijk ook voor het onderhoud van de fraaie panden.
Foto André Keikes

Leeuwarden heeft een historische en monumentale binnenstad, ik noem dat zelf de hardware. Heel wat gevels (ook het plaveisel en straatmeubilair) zien er anno 2026 best goed uit, dat was vroeger wel anders. Maar de 'software', de winkels, zijn steeds meer om te huilen. Natuurlijk heb je de onvermijdelijke uitwisselbare ketens en franchisers, die een stad nu eenmaal geen eigen gezicht geven, maar schrikbarend weinig unieke zaken, al zijn er nog een paar fraaie, en heel veel koffiezaakjes. Verder vooral telefoonwinkels, nagelstudio's, uitzendbureaus, verzekeraars, opticiëns, tattooshops en duizend kappers. Die mogen er natuurlijk ook zijn, maar als bezoeker uit welvarender streken, en dat is dus heel Nederland buiten Friesland, kun je alleen maar teleurgesteld je hoofd schudden. Wat kwam je hier ook al weer doen?

Ik wist het ook wel, maar werd er in het zeker niet minder historische en monumentale Deventer weer eens met de neus op gedrukt. Wat een levendig centrum, met ook op een doordeweekse doodgewone dag volop bedrijvigheid en dus mensen. Niet alleen in de horeca, maar overal op straat en in de winkels.
De aantrekkelijke, goedverzorgde unieke zaken in het Bergkwartier, maar ook elders, zijn zelfs op zo'n dinsdagochtend veelal open. Talrijke antiekzaakjes, boekwinkeltjes, bloemisten, edelsmeden, galeries, eigenzinnige mode, schoenen: nergens eenheidsworst, behalve dan in de Lange Bisschopsstraat, de 'koopgoot', die je nu eenmaal overal hebt, maar zelfs daar vind je soms nog een paar bijzondere zaken. En de winkelleegstand is overal minimaal.

De Deventer binnenstadsmanager Bart Ellenbroek wist kort geleden te melden dat door serieus beleid het aantal winkels in Deventer een niet te missen stijgende lijn vertoont en dat er afgelopen jaar wekelijks (!) wel winkels bijkwamen, waaronder echte kwaliteitszaken.

Daarnaast ligt de Deventer 'Centrale', De Boreel, ook nog eens tegen het oude centrum aan. Al met al een resultaat dat veel beter is dan dat van de grotere buursteden Zwolle en Apeldoorn. En zeker dan Leeuwarden, waar je al voor één of twee nieuwe binnenstadswinkels per jaar de vlag mag uitsteken.

Ook verder van de Brink en het Bergkwartier, buiten het winkelgebied, langs de IJssel en omliggende straten, is er reuring op zo'n vroege doordeweekse dag. Kom daar hier eens om. Grote delen van de week zie en hoor je op Leeuwarder ochtenden (en middagen) alleen maar luidruchtig gedreun en gepiep van Hanos- en Sligro-achtigen, maar bitter weinig mensenvolk.

En 'bruisen' ho maar, al durven de Leeuwarder makelaars dat toch telkens weer op te merken bij te koop staande huizen in of rond het centrum. Waarschijnlijk denken ze dan alleen aan die paar uurtjes van de zaterdag- en zondagmiddag.
Of aan dagen met, vrijwel uitsluitend avondlijke, 'events', wanneer het centrum als festivalterrein dienst doet, maar daar gaat het hier niet om. Wie van elders komt en een dagje Leeuwarden aandurft, verwacht uiteraard wel meer dan winkels die je overal hebt en een rijtje afstandelijke musea met hun ook nog eens heel beperkte openingstijden.

Hoe flikken die Deventenaren dat, vroeg ik me best een beetje jaloers af. Deventer is geen provinciehoofdstad, heeft minder inwoners dan Leeuwarden en drie keer zo weinig studenten, heeft ook veel inwoners met een minimuminkomen, maar er is volop leven en beweging all the time. Jazeker, Deventer heeft een flink welvarender ommeland en de stad ligt centraler in het land, maar dat je er met trein of auto langs scheurt, levert toch niet meteen meer bezoekers voor het centrum op? Het moet wat anders zijn.

19
DAGBOEK VAN EEN ONDERKONING

Dinsdag

Is het leven niet prachtig? Ik loop weer op wolkjes door mijn geliefde residentie. Nog niet zo lang geleden werd ik door een snoeshaan in het boek Tand des Tijds beschimpt als zou mijn benoeming tot burgemeester van een mooie provinciehoofdstad een troostprijs zijn geweest na al mijn waardevolle werkzaamheden. Ik werd bijna weggezet als een non-valeur die zijn laatste bestuurlijke jaren in de luwte mocht slijten. Wat een belediging ook voor onze mooie provinciehoofdstad. En kijk nu eens wat mij overkomt? Het hele land hangt aan mijn lippen! Zelfs in de Volkskrant wordt de loftrompet gestoken over het door mij gebezigde Bumor, hoewel op de achtergrond de verwondering nog ietwat de boventoon voert.

'Het hele land hangt aan mijn lippen'

Ik had zelf ook niet kunnen bevroeden dat het lot van het land opnieuw in mijn handen zou komen te liggen. Ben ik daar blij mee, zal men zich afvragen. Het eerlijke antwoord is: ik ben tot in mijn tenen verwonderd over deze ontwikkeling. Het moet mij van het hart dat, nu aan mij gevraagd is een oplossing te zoeken voor de instabiliteit van het huidige kabinet, ik niet anders kan dan concluderen dat we de onderkant van de kan bereikt hebben. Men vraagt het onmogelijke van mij. Denkt de goegemeenschap nu werkelijk dat ik de diverse fracties ga raadplegen over hoe het verder moet? Terwijl de duiders aan de kletstafels met hun o zo waardevolle adviezen van links naar rechts schieten, moet ik dan maar de redder des vaderlands gaan uithangen? Ik ken maar één mogelijk advies: de oude rol van de koning moet hersteld worden.

Het kan in alle redelijkheid toch niet van mij worden verlangd dat ik de prietpraat van volksvertegenwoordigers die zich belangrijker voelen dan hun ambt op een rijtje ga zetten? Ja, voor de vorm kom ik met een rapportage. Dat rapport zal ik omzwachtelen met een snufje juridiciteit en moraliteit en tot slot een aanbeveling en dat alles gevat in de gebruikelijke vormelijke presentatie. Vanavond eerst maar eens de boekjes van Tjeenk Willink raadplegen.
Niet dat ik daar nu zoveel van verwacht, maar ik moet toch bedacht zijn op ieder stormpje dat op komt steken. Zoals bekend kun je in dit metier over iedere bananenschil uitglijden.

Woensdag

Via het Noordeinde ben ik maar even om het paleis heen gelopen. Ik vroeg me af wat de koning op dat moment aan het doen was. Misschien zat hij wel lekker in de Koninklijke Stallen bij zijn paarden. Ik geef hem groot gelijk. De burger heeft er geen weet van hoe vermoeiend of al die bezoekjes in het land zijn. Iedere keer maar weer vrolijk het een of andere, vaak zelfgemaakte, cadeautje in ontvangst nemen. Ik was in mijn periode als burgemeester o zo blij met mijn 100-jarigen. Niet dat die nu de meest meeslepende verhalen vertelden, maar alleen al de rust die ze uitstraalden maakte mij intens gelukkig. Ik probeerde die bezoekjes aan het verzorgingshuis dan ook zo lang mogelijk te rekken. In het gezelschap van 100-jarigen trekt de wereld aan je voorbij zonder dat je stilstaat bij je dagelijkse beslommeringen zoals in mijn geval: de stand van het onderzoek naar mijn in brand gestoken automobiel.

EEN NIEUWE AFLEVERING VAN MIJN DAGBOEK LEEST U OP LIWWADDERS.NL. BELEEFD AANBEVOLEN.

In de afgelopen decennia zijn veel kantoren, winkels en ook scholen naar de randen van Leeuwarden verplaatst of verhuisd. Die mensen lopen doordeweeks dus niet gauw meer in het centrum, maar het is naar mijn idee vooral een mentaliteitskwestie. Nog even los van de veel ambitieuzere, jaarlijks terugkerende evenementen, zoals de Deventer Boekenmarkt, de grootste van Europa, en het landelijk bekende winterse Dickens Festival, heb je er ook elke week en elke dag veel kleinere activiteiten, onder meer in de Bergkerk.

Er spreekt meer toewijding uit dan bij die rommelmarktachtige curiosakraampjes op het Zaailand, een paar donderdagen in de zomer, honderd grijze en/of kale mannen die jaar in jaar uit zeemansliedjes komen kwelen of zo'n rare Amerikaanse Santarun. Alsof Leeuwarden aan zee ligt en/of in de US of A. Heel succesvol zegt u, ja vast, een Friese hand is gauw gevuld.

Zijstraatjes, tegenwoordig zelfs hoofdstraten, in het historische Leeuwarder centrum kenmerken zich veelal negatief door gemakzuchtig met stickerreclame dichtgeplakte ramen, kijk maar eens in de Weerd, de Oude Doelesteeg of op het Ruiterskwartier. Of gruwel van de in potentie prachtige Bagijnestraat met de Oldehove op de achtergrond, waar je vrijwel overal gesloten bevoorradingsdeuren aantreft. In Deventer zijn dát nou juist de plekken voor leuke kleine ontdekkingen. Bovendien groen en bloemrijk vormgegeven. En wat gebeurt er hier in de voor het vlakke Friesland toch heel verrassend hellende terpenstraatjes? Helemaal niks.

Er speelt natuurlijk veel meer, maar laten we eerlijk zijn, het ontbreekt hier ook aan visie en regie. Ooit kende Leeuwarden een actieve stichting voor stadsherstel, maar het was altijd ploeteren. In Deventer bezit en beheert een al vijftig jaar bestaande en zeer actieve naamloze vennootschap Stadsherstel (nvbergkwartier.nl), waarin ook pensioenfondsen, ondernemers en particulieren deelnemen, maar liefst 160 panden (!), deels Rijksmonumenten, die na zorgvuldige restauratie verhuurd worden aan hotels, restaurants, winkels, kerken en particulieren. Niet alleen in het Bergkwartier, ook daarbuiten.

Zorgvuldig onderhoud, aandacht voor specifieke details, maar – uiterst belangrijk – ook een passende invulling zijn daardoor altijd gegarandeerd. Vergelijk het met de Stichting Alde Fryske Tsjerken, die op een enigszins vergelijkbare manier functioneert en in onze provincie een kleine zestig monumentale kerken beheert. Net als in Deventer, of bij het grotere Stadsherstel in Amsterdam, gaat het daarbij niet om de winst, maar wordt er gewerkt uit liefde voor kwetsbaar monumentaal erfgoed en daarmee de vitaliteit van de stad.

Want vergeet niet: als jonge ondernemer een fulltime of parttime winkel of iets anders beginnen in een voor iedereen aansprekend monumentaal en romantisch pand is toch heel wat aantrekkelijker dan in een door een pandjesbaas kaalgeslagen winkelruimte met een rechttoerecht-aan-pui onder een systeemplafond, zeg nou zelf. Mooie panden zijn er genoeg in historisch Leeuwarden, maar je moet hier door dat gebrek aan regie altijd maar afwachten wie er iets wil beginnen en hoe. Vermoedelijk wordt het dan weer zo'n tl-verlichte kapperszaak. Want die hadden we nog niet.

Dat een actieve Stadsherstel-vennootschap ook anderen buiten het eigen werkgebied aanzet om eens wat beter na te denken en initiatieven te nemen, spreekt voor zich. Alles met elkaar brengt het Deventer zichtbaar verder, ondanks de beperkte omvang van die stad. Stadsherstel in Leeuwarden is altijd een moeizaam verhaal geweest, waarbij steeds verwezen wordt naar tegenvallende steun van Rijk en gemeente. In Deventer klaagt niemand daarover, hooguit een beetje, want wat Den Haag en stadhuis niet doen, doen ze daar zelf wel.

Dit jaar nog presenteerde prof. Jan Rouwendal aan de VU de uitkomsten van een grootschalig onderzoek naar het Deventer Bergkwartier, waarin met name de indrukwekkende economische meerwaarde van een sterk monumentenbeleid voor de stad tot uitdrukking komt. Misschien moeten de relevante Leeuwarder monumentenvrienden, -ambtenaren en ondernemers dat ook in boekvorm uitgegeven werk eens aanvragen.

De 100.000ste

MEINDERT SCHROOR

Ik hew ut d'r geregeld over (had), as Liwwadder en as geograaf. De posysy fan dizze stad in ut landelek stedenetwerk. En dat had en het – seker in dizze tyd fan image-building – alles te maken met hoe't teugen jouw stad ankeken wudt, hoe at jou jeself ferkope en wat je op grond fan jouw imago an werk en meensen binnenhale kanne.

Dat is niks nijs. Steden as Liwwadden, Harlingen en Groaningen konnen bijfobbeld inne 17e eeuw tekstrúmte kope inne beroemde stedenatlas fanne Republyk fan Joan Blaeu om de eigen stad inne picture te setten en deden dat oek. Sewel in myn geboartestad Harlingen as in Groaningen hew ik darfan de skriftelek bewizen fonnen. Alles inspeulend op de ijdelhyd fan meensen. In myn bieb staat ut bekendste werk fan Ubbo Emmius (de plattegronden binne der foor myn tyd al útroofd) *Rerum Frisicarum Historiae út 1616*, ut opus magnum over de geskidenis fan Groat-Frysland. De naam fanne earste eigenaar is deurkrast mar nog wel leesbaar: suum Gosenii à Schaffer, letterlek: ik bin fan Gosen Schaffer. Gosen sat fan 1619 tot syn doad in 1637 foor de stad Groaningen inne Staten-Generaal en was een fanne 24 rechters fan dy't Oldebarnevelt nar ut skavot stuurd hewwe. Niks nieuws onder de son. Mar, terwyl Groaningen fanwege syn eeuwenouwe dominansy over de Ommelanden (sins 1473) en de universiteit (sins 1614) steeds un fin mear as 'n bears had, moest Liwwadden foortdurend alle silen bijsette en lei de stad tot inne jaren 1980, ja feitleks tot 2018 inne ferkearde provinsy. Eeuwenlang polityk één fanne elf en dy elf mar un kwat teugenover driekwat platteland. Gaan d'r mar anstaan. Fanút de gemeente wudde dur alles an deen om út dy benarde posysy te kommen, mar echt aveseare wú ut nyt. Noch in 2007 moest oanse toenmalege burgemeester Geert Dales inne *Volkskrant* fan 4 januari nog mar es útlêge dat dur 'landelijk gezien maar één Friese stad (is) die echt meetelt, en dat is Leeuwarden'. Feul holp ut nyt. Godbetert: even later meldde deputearde Jannewietske de Vries – nota bene krekt daarfoor noch in diënst fanne gemeente Liwwadden – heel Frysland selfs as culturele hoofdstad fan Europa an! Ik had der suver spyt fan dat ik nyt toch as aardrykskundeleraar foor de klas gaan was. Wat suden we destyds al blyd weest hewwe as we toen deur dy magyse limyt fan 100.000 broken waren. Ommers, selfs inne jaren kort na de laaste eeuwwisseling sú ut noch flink holpen hewwe. As gemeente binne we sins 1960 we op de landeleke ranglist sakt fanne 17e naar ut 22e plak, oek omdat rúm 'n halve eeuw leden feul kleinere plakken as Amersfoort, Zwolle en ut noch nyt-bestaande Almere as koal Liwwadden, eeuwenlang de negende stad fan Nederland, boven ut hoofd groeid binne. Ik mut dy afsonderleke stedeleke kernen noch mar es narekene, want an AI doën ik fanselfs nyt.

Mar goëd: Begin dizze maand wudde bekend maakt dat Liwwadden (*de eileke stad, nyt de gemeente met inmiddels se'n 130.000 inwoaners*) kwa inwoanertal de magyse 100.000 passeard het. Ut was gek genoech wat ondersneeuwd nijs. Nim fan mij mar an dat as dy limyt fan 'n ton al omstreeks 1960 of 70 passeard was, dit tot un groatere eufory leidt had as ut anwizen fan Liwwadden as kulturele hoofdstad fan Europa 2018 op 6 september 2013. Ik ston dy frijdechsmiddechs met un ploechje dokumentêre makers fanne Omrop in un bijsaaltsje fan Zalen Schaaf anne Sacramentsstraat as un ouwerwetse skoalmeester te oreren over de beroemde kaart dy't Johannes Sems in 1603 fan Liwwadden tekend het. 'Ljouwert wie dus in dynamyske stêd yn dy tiid' murk de interviewer op nar anleiding fan myn exposé. 'Is dat hjoeddedei noch sa?' Ik sei allenech mar, 'dan mutte jim even met my metlope, want hemelsbreed noch gyn 300 meter hier wech, wudt aanses bekend maakt wie Culturele Hoofdstad van Europa 2018 wudt. Met de kamera- en gelúdsman achter my an liep ik deur de Speelmansstraat, linksaf deur de Kleine Hoogstraat de terp af. Oppe hoek fan ut Gouverneursplein stond de hoofdriddakteur (sinds 1998) fan dit onfolprezen stadsperiodyk met de hannen inne buse ut tafreel te anskouwen, Andries Veldman. Wat-i-dit? Ik útlêge. Ondertussen hewwe de mannen my terwyl ik út nyt deurhad filmd. Sonder te akteren spatte de spanning fan myn kop ôf. Nu of noait. Ut wudde nu. Na anderhalve eeuw afwesechhyd (en rúm vier eeuwen na Sems) stond dizze prachtstad wear oppe kaart: Leovardia metropolis Frisiae.
The rest is history.

TERUGHOUDENDHEID BIJ VERKOOP APPARTEMENTEN LEEUWARDEN

'Nee, het loopt niet zo hard met de verkoop van appartementen in Leeuwarden.'
Hans Vierstra is bij de gemeente Leeuwarden de man die het overzicht heeft over bouwen en wonen. Hij ziet een lichte kentering in de markt die veroorzaakt wordt door de hoge rente, het grote aanbod en de onzekerheid bij de aspirant-kopers, mede veroorzaakt door onstabiele politieke omstandigheden. 'Er is een kleine hiccup in de markt', constateert de ambtenaar.

Ook Tycho Reimers, directeur van Makelaardij Friesland, ziet enige terughoudendheid bij kopers. Hoewel hij vanuit zijn professie altijd positief gestemd is, zijn de feiten onloochenbaar. Projecten zoals die in de oostelijk gelegen Leeuwarder wijken komen moeizaam van de grond.

Reimers ziet vooral nog markt bij projecten die dichter bij de Leeuwarder binnenstad gesitueerd zijn. 'Dat zijn de aantrekkelijkste locaties. We hebben het project Het Warenhuis in onze portefeuille en dat gaat boven verwachting. Dan zit je als koper ook midden in de stad. Het voormalige warenhuis van Vroom en Dreesmann spreekt als woonlocatie tot de verbeelding.'

De deskundigen constateren dat er onzekerheid heerst op de markt en dientengevolge kritischer wordt gekeken naar de keuzemogelijkheden. Reimers ziet dat aspirant-kopers waar voor hun geld willen en een keuze maken voor appartementen die dicht bij het centrum liggen. Hij noemt de ontwikkeling van het Verlaat, het voormalige kantoor van de Postbank/ING bij de Verlaatsbrug, waar de appartementen vrijwel allemaal zijn verkocht. Ook het naastgelegen Novus (voorheen het kantoor van het UWV) komt nu in ontwikkeling. Reimers: 'Dat zijn aantrekkelijke, kwalitatief hoogstaande gebouwen, waar men graag wil wonen.'

Dat ligt anders bij de ontwikkeling van nieuwbouw op het voormalige Cambuurterrein aan de Insulindestraat. Daar ligt de verkoop ver achter bij de verwachtingen. Volgens de betrokkenen moet er echt aan getrokken worden om het negatieve beeld veroorzaakt door ontwikkelingen in de achterstandswijken in de omgeving te doen kantelen. Reinders: 'De koop van een appartement vergt een stevige investering en daar wordt zorgvuldig over nagedacht. De locatie speelt daarbij een belangrijke rol.'

‘Er gaat straks weer heel veel geld naar oplossingen die het probleem alleen maar in stand houden’

Landbouwpolitiek is HARTSTIKKE CORRUPT

Door John Jansen van Galen • Beeld Anton Feddema

‘Je zult zien,’ zegt Sander Turnhout, ‘zo gauw de minister dit nieuwe stikstofbeleid door de Kamer heeft weten te loodsen, komt de succescommunicatie op gang. Dan klinkt het vanuit D66 en PRO: kijk, wij leveren wel, terwijl BBB helemaal niks voor de boeren heeft kunnen betekenen. O, ik geloof hun intenties wel, maar inhoudelijk is het verschrikkelijk want er gaat straks weer heel veel geld naar oplossingen die het probleem alleen maar in stand houden en niet of nauwelijks effect hebben. De vorige fase, het PAS-beleid (Programma Aanpak Stikstof, red.), heeft ons bij benadering 100 miljard gekost aan schade, desinvesteringen en luchtwassers die niet werken. Allemaal trucjes om het probleem te verstoppen: weet je wat, we stoppen het in de grond, dan zien we het niet en doen we net of het er niet is. Zo subsidieert de overheid vooral maatregelen die nodig zijn om het probleem in stand te houden.’

Pronkjuweel van het nieuwe beleid is de Lely Sphere, een circulair mestverwerkingssysteem. ‘Er ligt nu een pakket van 20 miljard, waarvan 80 procent naar technologie gaat: alle boeren krijgen straks een apparaat ven de firma Lely uit Maassluis. En hoe zit het dan met de aanbestedingsregels?’

Iets te laat voor onze afspraak in café De Ontmoeting komt Turnhout (1974) aangepeddeld uit het heuvelland rond Nijmegen. ‘Sorry,’ verontschuldigt hij zich, ‘fietssleuteltje kwijt.’ Hij studeerde Nederlands maar promoveerde op ‘natuurmonitoring’ en is behalve medewerker van de Radboud Universiteit, senior advisor van Soorten.nl en de auteur van pittige opiniestukken over ecologische kwesties in De Groene Amsterdammer, de Volkskrant en NRC. ‘De experts worden naar de opiniepagina’s verwezen,’ verklaart hij monter, ‘terwijl de idioten het hoofdpodium bevolken.’

‘Je ziet in de publiciteit dezelfde jokkebrokken telkens terug,’ licht hij toe. ‘Ze bazuinen rond dat stikstof geen probleem is en het goed gaat met de natuur. De idioten maken duizend fouten tegelijk en daar krijgen ze soms wel pushback en kritiek op, maar dat maakt in de agromedia niets uit. Die brengen elk onzinrapport dat in hun straatje past toch wel groot naar buiten. Idioten hebben het voordeel dat ze geen moeite hebben met idioot zijn. Ik maak ook wel eens fouten maar dan moet ik die corrigeren. Zij niet, ze publiceren niet in peer review-tijdschriften maar in boeken en programma’s in eigen beheer. Zonder correctiemechanismen, zonder kwaliteitsbewaking. Wederhoor wordt niet toegepast in de bladen van de agrarische sector zelf maar evenmin in grote media als de NOS, het AD en de provinciale dagbladen die regelmatig paginagrote lobby-artikelen afdrukken waar niks van klopt. Dito bij actualiteitenprogramma’s op televisie. Het patroon is: iedere keer dat de landbouw een probleem veroorzaakt (stalbranden, gekke koeienziekte) komt iemand uit de landbouwlobby op televisie uitleggen hoe dat in elkaar zit, met aantoonbare onzin. Dan heb ik weer corvee want als niemand de onzin tegenspreekt blijft die in de lucht.’

Uittentreuren, zegt Turnhout, wordt in de media herhaald dat ‘boeren in de knel zitten door de strenge stikstofregels’. ‘Maar dat is niet aan de hand. De boerenpopulatie gaat namelijk even hard achteruit als het aantal boerenlandvogels. De boeren worden niet bedreigd door die regels, maar door hun buurman. ‘Buurmans grond komt maar één keer te koop,’ luidt het gezegde. Boeren gaan kapot aan de politieke beslissing om te sturen op schaalvergroting en alle subsidies daarop te richten. Het probleem is de vorm van landbouw die gebaat is bij het produceren van zoveel mogelijk vervuiling en het uitputten van grondstoffen. Aan die hoog-intensieve landbouw wordt alles geofferd. Het heeft geen politieke prioriteit om dit probleem werkelijk op te lossen. We hebben geen stikstofcrisis maar een crisis in de kwaliteit van de leefomgeving. Je kunt 20 miljard neerleggen om de stikstofcrisis te bestrijden maar dan krijgen we daarna de pesticiden-crisis en de watercrisis.’

Dat beleid van schaalvergroting is ingezet na de Tweede Wereldoorlog – ‘nooit meer honger!’ Toen het in de jaren zestig de vorm aannam van gedwongen ruilverkaveling was het verzet van boeren fel. Turnhout noemt de huidige agrarische protesten met twee verkeersdoden en brandende hooibalen op de snelweg ‘heftig’ maar toen was het nog heftiger – er vielen maar liefst vijf doden.

‘Het verschil is dat de regering er toen niet naar luisterde en nu wel.’ De middenpartijen scoorden toen nog negentig procent van de stemmen en voerden hun beleidsvoornemens onverstoorbaar uit. Nu wordt BBB op de golven van protest meteen de grootste fractie in de Eerste Kamer en kan daardoor elk beleid frustreren. En ook andere partijen tonen zich gevoelig voor het boerensentiment.

‘Ze hebben inmiddels ontdekt dat je er politieke munt uit kunt slaan,’ zegt Turnhout. ‘Dat is bij BBB het duidelijkst, maar je zag het al langer bij de VVD en vooral bij het CDA: boeren vormen weliswaar een kleine groep maar met een groot afbreukrisico, dus die kun je maar beter te vriend houden. BBB is de manifestatie van een manier van politiek bedrijven die al gangbaar is sinds Balkenende. Die schreef brieven naar Brussel om de Hedwige-polder te behouden, terwijl ontpoldering gewoon een Europese afspraak was.’

Schaalvergroting en intensivering van agrarische productie werden aanvankelijk begrensd: er ontstond een ‘boterberg’ en een ‘melkplas’. ‘Maar toen viel de Muur, de globalisering trad in en ineens kon je ook melk voor China produceren. Die melkplas was geen probleem meer, er was wel gesubsidieerde overproductie, maar als je die over de hele wereld kon verkopen... In 1990 lag een natuurbeheersplan gereed met toekomst voor de boeren maar dat had plotseling geen prioriteit meer. Geld is sindsdien leidend en het is nu eenmaal goedkoper om je voorraden uit te putten.’

‘Landbouwpolitiek is hartstikke corrupt,’ stelt hij. ‘Kijk wie er in Brussel landbouwcommissaris zijn: allemaal zonen en dochters van boeren, die zelf eigenaar zijn van grote landbouwbedrijven en beslissen dat de subsidies naar grote landbouwbedrijven gaan. De voorzitter van de bond van pluimveehouders is de broer van de voorzitter van de Europese pluimveecommissie. ‘Agrarisch exceptionalisme’ heet dat, het zou in geen enkele andere sector getolereerd worden. Het is een netwerk van ernstige, diepgewortelde verwevenheid. De twee Nederlandse landbouwministers die de sector doorzagen waren niet toevallig de enige niet-boerenzonen: Laurens-Jan Brinkhorst en Jozias van Aartsen.’

‘De landbouw hoeft niet bij de overheid te lobbyen omdat de landbouw de overheid zelf heeft uitgevonden. Het oudste bestuurlijke gremium is het waterschap - boeren hadden bedacht: wij hebben een overheid nodig om onze belangen te dienen. En zo is het sindsdien gebleven. Ze hebben een eigen ministerie, een eigen bank, een eigen universiteit, eigen fiscale regelingen en eigen media die berichten over hun eigen agrofeiten.’

DE RODE LOPER
boekenpassage
ANSICHTKAARTEN - PLAATJESBOEKEN - CD'S - KUNST - SCHAKEN
KIJK EENS OP ONZE NIEUWE WEBSITE
WWW.BOEKENPASSAGE.NL
FOTOBOEKEN
ANSICHTKAARTEN
KOOKBOEKEN
KINDERBOEKEN
THRILLERS
LITERATUUR
ARCHITECTUUR
SCHEEPVAART
CURIOSA
SINT JACOBSSTRAAT 32 • IEDERE DAG GEOPEND VAN 11 TOT 17 UUR
MAANDAG EN ZONDAG VANAF 13 UUR

‘Het PAS-beleid heeft ons bij benadering 100 miljard gekost aan schade, desinvesteringen en luchtwassers die niet werken’

Dit artikel verscheen eerder in Argus. Opinies natuurlijk, maar de platgetreden paden mijdend. Sander Turnhout promoveerde op 'natuurmonitoring' en is medewerker van de Radboud Universiteit. 'De experts worden naar de opiniepagina's verwezen, terwijl de idioten het hoofdpodium bevolken.'

‘Het is ook niet voor niks,’ oppert hij, ‘dat Rutte in 2024 zijn vierde kabinet liet vallen op het moment dat de uitvoering van zowel klimaat- als stikstofbeleid zou beginnen. Minister Rob Jetten, toen nog ‘klimaatdrammer’, had wetgeving op stapel staan en minister Christine van der Wal was voor het landelijk gebied al aan uitvoering toe. Slecht nieuws voor Schiphol, Tata Steel en de veehouderij. En ik heb het idee dat er toen wel telefoontjes naar de minister-president zijn gegaan: hallo, dat gaan wij toch niet meemaken? De feiten zijn: Rutte blies het kabinet op met het verzonnen probleem van die nareis-op-nareis. Zal ook meegespeeld hebben dat hij secretaris-generaal van de NAVO kon worden, en dat je volgens de interne buien-radar van de VVD over asiel de stemming flink op kon stoken naar nieuwe verkiezingen met een nog rechtsere uitslag. Maar hoe dan ook: de belangen van de investeerders moesten beschermd worden.’

‘Daarna kreeg je de poppenkast van Schoof: geen stikstofmaatregelen, geen inperking van Schiphol, subsidie voor Tata Steel, kortom: de economisch vervuilende krachten kregen ruim baan. Met bezuinigingen op onderwijs, zoals elke dictator ze invoert, want een dom volk is gemakkelijker onder de duim te houden. Zo gaat het altijd onder extreemrechts.’

‘Het vereist een beschaafde regering met democratisch besef en een gevoel van publieke verantwoordelijkheid om effectieve milieumaatregelen te nemen. Maar het patroon is: er treedt een kabinet aan van idioten dat idiote maatregelen verzint waarna er een kabinet komt van meer bekwame mensen die politiek vakmanschap echter definiëren als de bekwaamheid om voorstellen door het parlement te krijgen.’

Herinnert de verslaggever zich de roemruchte Henk Bleker die als CDA-staatssecretaris in 2011 ‘met een sloophamer door de natuur ging’?. ‘Iedereen schreeuwde moord en brand,’ zegt Turnhout, „maar in een volgend kabinet werd zijn beleid voortgezet door PvdA-coryfee Sharon Dijksma die veel lieve woordjes sprak over de natuur maar alles praktisch ongewijzigd invoerde.’’ Met als toppunt haar ‘schaamteloze vertoning’ bij de parlementaire behandeling van het ‘krankzinnige’ PAS-plan toen ze in de Kamer zei: ‘Ik hoef er geen geheim van te maken wat ik als cadeau zou willen hebben’ – ze was die dag namelijk net jarig. En nu, zegt hij, worden de maatregelen van het kortstondige kabinet-Schoof – ‘onder Jetten niet of nauwelijks teruggedraaid’.

‘Boeren worden niet bedreigd door regels, maar door hun buurman’

Heeft hij nog wel fiducie in de parlementaire democratie? ‘Nou…,’ aarzelt hij, ‘ik voel mij tegenover mijzelf verplicht om ja te zeggen. Maar de toekomst ligt zeker niet in Den Haag. Wij gaan er onbewust vanuit dat de natiestaten er altijd al waren, maar die zijn een 19de eeuwse uitvinding. Dan komen de volksliederen op. Wij kregen bij de studie Nederlands als ‘nationale literatuur’ de Arthurromans te lezen. Krankzinnig: Franstalige verhalen over Engelse kruisvaarders. Die natiestaat heeft nu wel zijn tijd gehad. In Amerika is hij al kapot, de federale overheid is er totaal gecorrumpeerd. Wie daar iets voor de samenleving wil doen stelt zich kandidaat voor het burgemeesterschap, dat is het schaalniveau waarop je nog iets kunt betekenen: gekozen door het volk en in dienst van het volk.’

‘Minder extreem geldt dat ook voor Nederland. Onze nationale overheid en het politieke bestel zijn door 20 jaar populisme en rare ideeën over marktwerking kapot gemaakt. Het besef van publieke verantwoordelijkheid is verdwenen. En komt niet terug. Ik zie geen teken van een kentering. Dus: geloof ik nog in parlementaire democratie? Parlement, politieke partijen: ik zou er mijn geld niet op zetten.’

Turnhout wil, schreef hij in NRC, de ‘democratie openbreken.’ ‘Als je de samenleving goed wilt regelen,’ verklaart hij, ‘moet je denken in temen van eenheden van samenleving. Je hebt in Nederland 25 streektalen die niet toevallig samenvallen met grondsoorten. Daar hebben zich bepaalde culturele gebruiken en manieren van landbewerking ontwikkeld, varianten van taal, van geloof. De menselijke maat zit in zulke culturele en landschappelijke eenheden. Als je je instrumentarium van beleid en de budgetten daarop richt kun je veel democratisch oplossen.’

Hij behoort tot de groeiende stroming die flora en fauna een stem wil geven in politieke besluitvorming, onder het motto ‘rechten voor de natuur’. ‘Die term is in retrospectief een beetje ongelukkig gekozen,’ vindt hij, ‘want de majeure verandering zit niet in het toekennen van formele rechten. De vraag is allereerst: hoe komt het dat wij zoveel stikstof produceren? Dat onze verdienmodellen gebaseerd zijn op het slopen van onze leefomgeving, waar je stompzinnig rijk van kunt worden? Dat heeft te maken met onze culturele overtuigingen: wij denken kennelijk dat wij het recht hebben dit te doen. Wij hebben onszelf buiten de natuur geplaatst, wij zien natuur als een dode voorraad grondstoffen en onszelf als bij uitstek begiftigd met de goddelijke rede. Wij onderwierpen de planten en de dieren en bedachten er een God bij die ons deze opdracht geeft. Beschaving definiëren we als: alles wat niet natuur is. Maar dat is een historische vergissing, want je kunt je voedsel alleen verteren door allerlei flora en fauna die in jou leeft. Je bent geen soort, maar een symbiose, een samenwerking. We moeten stikstof inderdaad aanpakken, maar wij hebben vooral nieuwe culturele overtuigingen nodig over wie wij zijn in relatie tot onze leefomgeving. Dat is nogal wat, hè?’

‘Daar is Rechten voor de Natuur een manifestatie van: dat je de natuur erkent als subject,’ zegt hij. Maar hoe moet de verslaggever dit voor zich zien? Berken die meepraten en meebeslissen? ‘Je kunt je een samenleving voorstellen waarbij de natuur meepraat,’ reageert Turnhout. ‘Ooit hebben we bedacht dat een bedrijf rechtspersoon kan zijn, vertegenwoordigd door mensen. De directeur van Tata Steel zou andere keuzes maken als hij er persoonlijk verantwoordelijk voor was. Doordat het bedrijf rechtspersoon is kan hij zijn verantwoordelijkheid elders parkeren. Hem overkomt niets.

Zo kun je ook een bos tot rechtspersoon maken. Voordat je een boom kapt zul je die dan van het bos moeten kopen. Dat is ook: de democratie openbreken.’

BEKIJK DE TALKSHOW

POLITIEK CAFÉ LEEUWARDEN OP HET YOUTUBE-KANAAL @POLITIEKCAFELEEUWARDEN

Tijdens het laatste Politiek Café Leeuwarden bespreekt Sietske Inberg de actualiteit met Otto van der Galiën (Gemeentebelangen058), Martijn Kamminga (VVD), Femke Molenaar (SL!M) en Johannes Beers (Partij voor de Dieren)

LEEUWARDEN EINDELIJK VOLWASSEN DANKZIJ MIGRANTEN

Geen bloemen voor de Afghaan of Syriër, maar bloemen voor een echte fijne schippersfamilie

Aan het eind van het jaar valt in de courant traditiegetrouw te lezen hoe veel inwoners de Friese gemeenten erbij hebben gekregen of dat er sprake was van krimp. Veel inwoners kwamen er de afgelopen decennia in Leeuwarden niet bij. De laatste vijftig jaar bleef de stad altijd wat hangen rond de 95.000. Dat zal heel wat zweetdruppels van frustratie bij de gemeente hebben opgeleverd, want je wilt ook wel eens volwassen worden als stad.

En nu, bliksemflits, staat zomaar de honderdduizendste inwoner van Leeuwarden, compleet met een bosje chrysanten op de foto. Uit CBS-cijfers van 1 januari 2023, dus nog geen vier jaar geleden, blijkt de stad 95.890 inwoners te hebben gehad. Dus het soort getal dat we al sinds de tijd van Swiebertje gewend waren. Waar komen in vier jaar tijd dan opeens die vierduizend inwoners vandaan? Duizend per jaar! Zijn het de migranten, die in de stad worden opgevangen? De groep waar nogal eens negatief over wordt gesproken, maar die Leeuwarcen nu met grote stappen aan de zo felbegeerde status heeft geholpen? Klopt, weet Haike Visscher, teamleider communicatie van de gemeente, zonder in details te treden. Om er wat humeurig aan toe te voegen: ‘Dat hoeft toch niet apart benoemd te worden?’

Alsof het iets is om je voor te schamen. Iedereen weet dat hier migranten worden opgevangen en met honderdduizend inwoners moeten we blij zijn, getuige ook de chrysanten. Vanaf nu gaan we, potdikkie, pas echt meetellen.

Maar laat die honderdduizendste nu net een oprjochte Fries zijn. Iemand uit Workum, die om een of andere reden liever in Leeuwarden woont. Als je als gemeente niet openlijk durft te zeggen dat de migranten Leeuwarden het zeer gewenste opkontje hebben gegeven, zul je ook wel opgetogen zijn geweest dat die honderdduizendste inwoner toevallig niet uit Afghanistan of Syrië kwam.

!!IEDERE DAG VERS NIEUWS!!
LEES DE LAATSTE BERICHTEN OP WWW.LIWWADDERS.NL

- WAARHEEN MET ONZE DAKLOZEN? – ASGAARD EN BLOEIPLEATS ALS LOCATIE?
- VOLLE ORDERBOEKEN, KRAPPE MARGES: NEDERLANDSE BOUW BLIJFT KWETSBAAR
- MEER NASCHEIDING, MINDER INZAMELING VAN PLASTIC, METAAL EN DRANKKARTONS
- DEMENT IN EEN BEJAARDENHUIS WONEN EN DAN DENKEN DAT IK NOG STEEDS BEGINNEND BOEKVERKOPER BEN
- DE VERGETEN OORZAAK VAN DE HUURCRISIS: DE KOPER WOONT IN EEN FISCAAL PALEIS
- FRIEZEN VINDEN VANUIT WW BOVENGEMIDDELD VAAK WEER WERK

liwwadders

BEZOEK DAGELIJKS ONZE WEBSITE LIWWADDERS.NL VOOR HET FIJNE LIWWADDER NIEUWS

Al 28 jaar iedere dag verse berichten

*Het **GEMOR** rond schouwburg **DE HARMONIE** wordt steeds luider. Wat is er aan de hand? Er was al gemor bij bezoekers die hun jas kwijt wilden en niet met de kluisjes overweg konden, maar ook het gemopper over de entree (pardoes sta je op straat) en de kou in de hal (er staat nu een noodkachel) is niet van de lucht. En de aanblik van de gordijnen in de bijzalen zorgt voor opgetrokken wenkbrauwen. Als klap op de vuurpijl blijken de nieuwe ramen van de schouwburg verkeerd opgemeten te zijn. **DE WETHOUDER** kan zijn borst maar nat maken.

*Een schisma in de Bonifatiuskerk. Wat krijgen we nou? De actieve mannen die de kerk omhoog willen houden hebben een verschil van mening over de stand van de kachel in de kerk. **FRANS 1** wil de kachel iets hoger zetten om de kilte te verdrijven. **FRANS 2** wil de kachel juist op de laagste stand handhaven. Hoe het ook zij, met of zonder handschoenen: de kerststal wordt binnenkort opgebouwd.

*Nog meer kerknieuws. Er wordt bij **FRANS PRINS** (de klokkenluider van Leeuwarden) regelmatig aan de bel betrokken. De klok van de Bonifatiuskerk blijft voorlopen en de klepel komt daarachteraan. Maar Frans laat weten: wen er maar aan. Het is niet anders. Slijtage zorgt voor de afwijking van zo'n drie minuten. Dus als de bel luidt, dan heeft u nog drie minuten om op de juiste plaats te komen. Overigens zijn er ook problemen met de klok van de Dominicuskerk aan de Harlingerstraatweg. Ook hier is slijtage geconstateerd. Restauratie kost zo'n 80.000 euro. En dan hebben we nog de nieuwe klok van de Pelikaankerk. Die luidt op de verkeerde momenten.

*De bomen op het Wilhelminaplein de laatste tijd al eens goed bekeken? En wat zien we? Afgebroken toppen en andere treurigheid. In de Peperstraat wordt ongeveer hetzelfde systeem toegepast. Komt dit wel goed? Waar zijn de bomenridders in dit verhaal?

*Waar is de muurschildering van poelier **DE JONG** aan het Klokplein gebleven? De prachtige schildering is vervangen door een rechthoekig bruin vlak. Wat gaat er gebeuren? De poelier is al jaren geleden uit Leeuwarden vertrokken. Het schilderij hadden we nog. Komt ie weer terug?

*De kerstmarkten in de kringloopwinkels zijn losgegaan. Veel lol voor weinig geld.

*Fire Café timmert verder. Wat staat er te gebeuren? **JAAP BRONGERS** maakt van het Catshuis en nog iets groter hotel. Van vijf kamers gaat het boutiquehotel naar vijftien kamers.

KOOP EEN ECHTE KOOS REINSMA TEN BATE VAN DE ONAFHANKELIJKE LOKALE JOURNALISTIEK

WAAROM DEZE ACTIE? HET GAAT TOCH GOED MET HET STADSBLAD LIWWADDERS?
'Met de krant en de website gaat het goed. Iedere maand komen we met interessante en vaak onthullende verhalen. Op de website presenteren we dagelijks een mix van eigen nieuws, berichten die ons toegestuurd worden of die we ontdekten op het wereldwijde web.'

WAAROM DAN TOCH DEZE VERKOOPACTIE VAN SCHILDERIJEN EN KUNSTVOORWERPEN VAN KOOS REINSMA VOOR DE ONAFHANKELIJKE LOKALE JOURNALISTIEK?
'We willen graag dat het goed blijft gaan met het Stadsblad Liwwadders en de website liwwadders.nl en daarom organiseren we deze verkoopactie. We willen de krant gratis kunnen blijven verspreiden en ook de berichten op de website plaatsen we liever niet achter een betaalmuur. We willen ons daarnaast blijven verdiepen in de vragen die we bijna wekelijks krijgen. Die

vragen hebben betrekking op een particulier probleem of een vermeende misstand. Dan is het al snel: jullie zijn nog de enigen die het uitzoeken. We willen deze vragen van antwoorden blijven voorzien en schakelen daarvoor af en toe deskundige hulp in die betaald moet worden. Bovendien

hechten we grote waarde aan vormgeving en fotografie. Dat zijn in onze ogen geen kostenposten maar noodzakelijke dragers van de journalistieke boodschap. De vormgevers, fotografen en webdesigners vormen met ons, de journalisten, het journalistieke product Liwwadders.'

DUS ALS IK IN DE WINKEL AAN DE WIRDUMERDIJK (NAAST MCDONALDS) EEN KUNSTVOORWERP VAN KOOS REINSMA AANSCHAF, DAN STEUN IK DE GRATIS KRANT EN DE WEBSITE?
'Dat klopt. Zelf zitten we ook niet stil en zijn we blij met onze adverteerders die ons jaar in, jaar uit ondersteunen. Mede voor hen hebben we een nieuw commercieel platform opgezet: **waarheen-daarheen.nl** waarmee we deze groep een steun in de rug bieden. Ook de vrijwilligers die zich inzetten voor de verspreiding zijn onmisbaar. De verkoopactie zorgt er niet alleen voor dat we journalistiek werk kunnen blijven verrichten, maar ook dat we kleine organisaties en verenigingen met een smalle beurs in onze krant en op onze website een podium kunnen bieden.'

WIJ ZEGGEN DUS: KOOP EEN ECHTE REINSMA EN ONDERSTEUN DE LOKALE ONAFHANKELIJKE JOURNALISTIEK!

de treinenpassage

Al meer dan 40 jaar zijn we een echte speciaalzaak voor liefhebbers van
modeltreinen • modelauto's • bouwdozen • stoommachines
en alles wat met modelbouw te maken heeft

De Treinenpassage is een geweldig adres om inspiratie op te doen

Sint Jacobsstraat 38, 8911 HV Leeuwarden 058-2139100
www.treinenpassage.com

Primera

WIJ PAKKEN UW CADEAUS HEEL MOOI VOOR U IN

EVA•JAMES•MILAN•BENJAMIN•MEVROUW VAN MEEGDENBURG•FINN•SAM•JULIAN•LIV LIEKE•LUNA•MENEER HOOGSTEDE••SIEM•SAM MATS•LUCAS•ALI••MOHAMMED•SOPHIE•NINA MENEER KOOPMANS•MEVROUW VAN DER MEULEN•JAN•MENEER STIPRIAAN•WILLEM•JOOST MENEER VAN GELDEREN••MENEER HIBMA•KLAAS MEES, BRAM•MENEER WEILAND•LUUK•SIETSKE VINCENT•ABDULLA•KRIJN•ABE•ABIGAÏL KYLAN•AMÉLY•BJÖRN•MEVROUW VAN BRUMMELEN•KEES•MADDY•CHIEL•MIO EN ALLE ANDEREN:

HET TEAM VAN DE VERNIEUWDE PRIMERA AAN HET RUITERSKWARTIER LEEUWARDEN

GALERIE
DE ROOS
VAN TUDOR

MAARTJE ROOS EN TON BOUCHER BIJ GALERIE ROOS VAN TUDOR

Levend Erfgoed – van onschatbare waarde

Wat zie je eigenlijk wanneer je kijkt?

Wat zie je eigenlijk wanneer je kijkt? En welke verhalen gaan er schuil achter wat zichtbaar is? Dit zijn de vragen die het werk van Maartje Roos oproept. Roos exposeert tot en met 24 januari 2027 in Galerie De Roos van Tudor aan de Eewal in Leeuwarden.

Door Andries Veldman

‘Als je mijn werk bekijkt, lijkt het bijna onmogelijk dat het fotografie is’, vertelt Maartje Roos, terwijl ze in de galerie de laatste hand legt aan haar expositie. ‘Toch zijn alle elementen door mij stuk voor stuk gefotografeerd en tot een geheel samengesteld.’ Met haar beelden creëert Roos een eigen werkelijkheid waarin geschiedenis, verbeelding en werkelijkheid samenkomen.

In de expositie **Gelaagde Werkelijkheid** brengt Roos vanuit haar fascinatie voor natuur, landschap en cultureel erfgoed verschillende werelden en tijdslagen samen.

‘In 2018 begon ik met het beeld **Eartiids Earnewâld**. Ik vroeg me af: hoe zagen het dorp en de omgeving er vroeger uit? Hoe leefden mensen hier en hoe heeft het landschap zich door de jaren heen ontwikkeld? Earnewâld is immers een dorp dat volledig door water wordt omringd. Ik raakte gefascineerd door de enorme veranderingen die een landschap in relatief korte tijd kan ondergaan.’

Met **Eartiids Earnewâld** onderzocht en reconstrueerde Roos voor het eerst zo uitgebreid een veranderend landschap met behulp van haar fotografie.
Eerder verbeeldde ze met de serie **Leeuwarden Lonkt** al de historische ontwikkeling van de stad. Ook in **Zuiderzee - Silhouet 85 Lemmer** en het nieuwe werk **Schokland - Oud Emmeloord** onderzoekt Roos hoe een landschap er vroeger uitzag. Aan de hand van historisch onderzoek en haar eigen fotografie reconstrueert ze een verdwenen werkelijkheid.

‘Door me zo intensief in de geschiedenis van een plek te verdiepen, werd ik me steeds bewuster van hoeveel er in relatief korte tijd kan veranderen. Wat we nu als vanzelfsprekend beschouwen, is helemaal niet zo vanzelfsprekend. Dat zette me ook aan het denken over de toekomst. Als ik een landschap op basis van historische bronnen en onderzoek opnieuw kan verbeelden, waarom zou ik dan niet vooruit kunnen kijken? Hoe zou een landschap er over honderd jaar uit kunnen zien?’

Schokland – Oud Emmeloord

De zee, vrij spel?

Vanuit die gedachte ontstond de serie **De zee, vrij spel?**, waarin Roos zich, geïnspireerd door wetenschappelijk onderzoek, richt op mogelijke toekomstscenario’s voor het landschap. Wat gebeurt er wanneer we de natuur meer ruimte geven en leren meebewegen met het water? Geen doemscenario, maar een geleidelijke verandering over honderd jaar, waarin mens en natuur meer in balans leven. In een van haar werken wandelen roodbonte koeien rustig naar hoger gelegen land met op de achtergrond de stad Sneek, omringd door een onder water gelopen kwelderlandschap.

Meer ruimte voor de natuur is een actueel thema. Ook in Fryslân wordt hierover nagedacht en worden toekomstscenario's ontwikkeld. Er zijn al schetsen gepresenteerd waarin de mogelijke gevolgen van het teruggeven van ruimte aan het water zichtbaar worden gemaakt. Maartje Roos: ‘Dergelijke zaken zijn spannend. Het landschap is altijd in beweging en zal ook in de toekomst blijven veranderen. We zullen meer moeten meebewegen met de natuur. Tegelijkertijd heb ik vertrouwen in het oplossingsvermogen van de mens. Met nieuwe wetenschappelijke inzichten en toekomstige technieken is er veel mogelijk wat we ons nu misschien nog niet eens kunnen voorstellen.’

‘In mijn werk onderzoek ik de relatie tussen mens, natuur en landschap. Het landschap vormt daarbij mijn uitgangspunt én vertelt het verhaal. Het laat zien welke invloed de mens heeft gehad, hoe we onze leefomgeving hebben gevormd en soms denken te kunnen beheersen, maar ook hoe de natuur zich daar weer toe verhoudt.’

In haar werk komen verschillende tijdslagen samen: het landschap zoals het was, zoals het is en zoals het zou kunnen worden. Hoewel de onderwerpen uiteenlopen, keren geschiedenis, natuur, landschap en identiteit steeds terug. Juist de gelaagdheid en de verhalen die achter een landschap schuilgaan, fascineren Roos.

In de tentoonstelling presenteert ze onder meer twee nieuwe werken. In **Schokland - Oud Emmeloord** brengt ze het voormalige eiland in de Zuiderzee opnieuw tot leven. Met **Levend erfgoed, van onschatbare waarde** brengt ze talrijke zeldzame huisdierrassen, historische boerderijen en karakteristieke plekken samen in één denkbeeldig landschap. Daarnaast is een selectie uit haar oeuvre te zien, waaronder werken uit de serie **De zee, vrij spel?**.

Ton Bouchier
Ook is er bij Galerie De Roos van Tudor nieuw werk van Ton Bouchier.Bouchier staat bekend om zijn forse figuren die niets aan duidelijkheid te wensen overlaten. Galeriehoudster Anita van Os: ‘Het werk van Bouchier is altijd verrassend en zorgt voor een lach op je gezicht.’

WAARHEEN MET ONZE DAKLOZEN?

ASGAARD EN BLOEIPLEATS ALS LOCATIE?

Door een medewerker

Recent is in de Leeuwarder raad de discussie over de huisvesting van daklozen weer opgebloeid. Via een initiatief van SLIM (Femke Molenaar), Christen Unie (Carlijn Niesink) en Lydia van Santen (Pro) is de behoefte aan 'Onconventioneel Wonen' opnieuw aan de orde gesteld. Bij de initiatiefnemers sloot zich ook de fractie van Forum voor Democratie aan. Les extrêmes se touchent.

Opnieuw, want de initiatiefnemers brachten in herinnering dat er in Leeuwarden al ruim dertig jaar wordt gesproken over de noodzaak van onconventioneel wonen. Op dit moment staat met name het concept Skaeve Huse in de belangstelling. Op diverse plaatsen in Nederland zijn sinds 2005 inmiddels voorzieningen onder deze noemer opgericht. Maar volgens Ruth Peetoom van de Nederlandse GGZ, zijn slechts honderd van dit soort woningen gerealiseerd. Volgens Peetoom hadden er in 2005 al meer dan duizend moeten staan. In dit tempo gaat het nog 180 jaar duren voor het doel is bereikt. Volgens een inventarisatie van Nieuwsuur hebben zeker 23 gemeenten plannen voor Skaeve Huse. In bijna tweederde van die gemeenten is er weerstand onder bewoners.

De doelgroep waarvoor deze vorm van wonen soelaas zou kunnen bieden bestaat uit mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen, verslavingen of gedrag dat hen sociaal uitsluit. Hun gedrag zorgt voor overlast in reguliere woonwijken. De bewoners hebben zelf belang bij een prikkelarme omgeving, zo stellen deskundigen. Enige rust en ruimte lijkt daarbij een voorwaarde. De groep valt in de praktijk grotendeels – ook door eigen toedoen – buiten de opvangmogelijkheden die instanties als Wender en Leger des Heils bieden.

In een eerste informatieve bijeenkomst van de gemeenteraad kwam indringend de vraag aan de orde waarom dit in Leeuwarden niet van de grond is gekomen. De aanwezige experts (vertegenwoordigers van een groot aantal organisaties die betrokken zijn bij de Brede Aanpak Dakloosheid (BAD) draaiden nogal om de hete brij heen. Wethouder Kuiken (Pro) constateerde, zonder echt de diepte in te gaan, dat het met name een probleem vormde om een acceptabele locatie te vinden. Bij bepaalde initiatieven haakten sommige organisaties uiteindelijk weer af. In de debatsessie, volgend op de informatieve bijeenkomst, sprak Kuiken over wel 40 locaties die zijn beoordeeld. Maar een doorbraak kwam er niet.

Voorwaarden uit 2021. Maar de plannen verzandden

Tot verbazing van sommige aanwezigen kwamen in de debatsessie ineens voorwaarden voor locaties tevoorschijn die in 2021 al door de raad zelf, na de nodige discussies, waren vastgesteld.

In een brief van B en W van 6 juli 2021, staan onder meer de volgende uitgangspunten:

- **maximaal 6 vrijstaande woonunits van 30–50 m2**
- **minimale perceeloppervlakte is 1000 m2**
- **de gronden zijn in eigendom bij gemeente, Elkien of zorginstelling**
- **afstand tot gevoelige functies (zoals scholen, kinderopvang, sportvoorzieningen) bedraagt minimaal 100 meter.**
- **afstand tot reguliere woonbestemmingen bedraagt minimaal 100 meter.**
- **de locatie bevindt zich niet in een code rood-gebied van de Veiligheids Prestatie Index (op dit moment Binnenstad en Oud Oost)**
- **de Oranjewijk en Tulpenburg zijn uitgesloten conform toezegging aan de raad uit het verleden**

Verder gelden volgens de brief de 5B's: betaalbaarheid, bereikbaarheid, beheersbaarheid, beschikbaarheid en bruikbaar.

Opstelling Elkien keerpunt

De door Kuiken genoemde activiteiten die daarna strandden, hadden wel eens in beeld gebracht mogen worden. Nu bleef het toch nogal geheimzinnig wat er wel en niet is gebeurd. Wethouder Bruijnincx (D66), die na Kuiken aan het woord kwam, dacht dat de opstelling van de corporatie Elkien tijdens de informatieve sessie een keerpunt inhield. Zij gaat nu dan ook vol vertrouwen aan de slag. Ze deed de harde toezegging voor 1 maart 2027 met een concreet plan te komen. De wethouder noemde daarbij ook brede nieuwe convenanten met corporaties en dergelijke waaraan op dit moment hard wordt gewerkt. Als het aan Bruijnincx ligt, wordt het nu menens.

Veiligheid discussiepunt

Uit de bijdragen van de diverse fracties viel af te leiden dat de steun voor realisatie van een aantal bijzondere woningen voor deze doelgroep vrijwel unaniem is. Het aspect draagvlak en veiligheid – in hoeverre moet dat bij de locatiekeuze worden meegenomen – ligt genuanceerd. Partijen als VVD, JA21, GB058 en ook CDA tillen hier zwaarder aan dan de progressievere fracties.

Brede steun, maar soepelheid nodig

Een discussiepunt vormt de omvang van de doelgroep. Echt goede cijfers lijken moeilijk te geven. Soms wordt, ook door wethouders, een groep van 14, maar even zo vaak een aantal van 40, mogelijk ook wel 100 personen genoemd. We mogen aannemen dat op dit punt – als het concrete voorstel begin 2027 komt – meer duidelijkheid zal worden geboden. Het aantal alternatieve woningen dat haalbaar wordt geacht zal niet in de tientallen gaan lopen.

Ter informatie: volgens opgaven van het Transferpunt Centrale Toegang en Regie (onderdeel Brede Aanpak Daklozen) telde Friesland begin 2024 een aantal van 917 daklozen, waarvan 818 volwassenen en 99 kinderen. De registraties zijn benaderingen. De groep die in aanmerking zou kunnen komen voor onconventioneel wonen lijkt hierin niet meegeteld.

De wethouders beklemtoonden dat er nu sprake zal moeten zijn van soepelheid waar het gaat om de in 2021 vastgestelde voorwaarden. Het woord 'maatwerk' was in de discussie populair. De wethouders namen daarbij duidelijk afstand van de suggesties van met name raadslid Molenaar (SLIM) dat ook gekeken kan worden naar de wensen van andere groepen die zoeken naar andere woonmogelijkheden dan de gangbare. Bijvoorbeeld boten zijn dan in beeld. In de Dokkumer Ee richting Lekkum is een spraakmakend voorbeeld te vinden.

Asgaard en Bloeipleats

Interessant was de vraag van raadslid Okkema (GB058) of bijvoorbeeld de locatie Asgaard (een 'culturele kolonie' genoemd) en de Bloeipleats (een soort eco-centrum) als locatie in aanmerking zouden kunnen komen. De wethouders leken niet enthousiast: ze dachten dat hier sprake is van leegstandsbewaking, al dan niet gedogen, langer durende huurtoezeggingen en dat soort zaken. Wethouder Bruijnincx zoekt dit voor Okkema nog uit.

Nieuw beleidskader nog steeds aanstaande

Over het overkoepelend plan voor de dakloosheid, niet alleen in Leeuwarden maar ook in de andere Friese gemeenten, valt nog weinig te melden. Dit plan, de Brede Aanpak Dakloosheid (BAD), waarin allerlei 'pilots' zijn gestart, zou al geruime tijd geleden een vervolg krijgen in een Regionaal Beleidskader. De opdracht daarvoor gaven de Friese wethouders met het sociaal domein in hun portefeuille al in 2023. De planning is nu,na enkele malen uitstel, als volgt:

- **Het nieuwe beleidskader aanpak dakloosheid wordt in december 2026 voorgelegd aan de portefeuillehouders Wmo regionaal**
- **Bij instemming van de portefeuillehouders wordt het beleidskader in het eerste kwartaal 2027 voorgelegd ter besluitvorming aan alle Friese colleges en gemeenteraden.**

We zullen zien.

!!IEDERE DAG VERS NIEUWS!!
LEES DE LAATSTE BERICHTEN OP WWW.LIWWADDERS.NL

- IS HET GEZEUR OVER DE FIETSHELM NU KLAAR? PAK DE AUTO AAN IN PLAATS VAN DE FIETS. HIER DE CIJFERS
- RUIM VIJFTIG JAAR SIERAADKUNST VAN RUUDT PETERS IN MUSEUM ARNHEM
- SOME RED FLAGS LOOK LIKE LOVE: NHL STENDEN MAAKT GEWELD IN RELATIES BESPREEKBAAR
- DATACENTERS VERBRUIKEN 5,0 PROCENT VAN DE ELEKTRICITEIT

MUSEUM
BESCHERMING
BEVOLKING

* Waan je terug in de tijd van de “Koude Oorlog” in de grootste bunker (1100M2) van de civiele verdediging in Nederland.

* Maar liefst 150 personen konden 14 dagen lang in de bunker verblijven zonder naar buiten te hoeven.

* Het bunkercomplex is nog voor 90% intact.

* Ook is er een segment van de Berlijnse muur te bewonderen alsmede een aantal voertuigen.

Openingstijden

Iedere eerste zondag van de maand
van 11.00 tot 16.00 uur
Daarnaast iedere woensdagmiddag
van 13.30 tot 16.00 uur behalve in de
maanden december en januari.

In de zomermaanden extra geopend tijdens een aantal weken
op woensdag, donderdag en vrijdag van 13.00 - 16.00 uur.

Voor de juiste weken zie website van het museum.

Burstumerdyk 1 - 9001 ZC GROU
www.museumbeschermingbevolking.nl

WAARHEEN? LEEUWARDEN DAARHEEN!

BANKETBAKKER
BLOEMIST
WIJNWINKEL
MODELTREIN
ELKE ZAAK DIE JE GRAAG OM DE HOEK HEBT.
IJSSALON
FIETSENMAKER

BEZOEK WWW.WAARHEEN-DAARHEEN.NL VOOR ONDERNEMEND LEEUWARDEN (WEER ZO’N INTERESSANT INITIATIEF VAN UW STADSBLAD LIWWADDERS)

• TACHTIG PROCENT VAN DE VROUWEN KENT HAAR EIGEN BH-MAAT NIET
• TIEN LITER FRITUUROLIE GING VAN 21,50 EURO NAAR 37,00 EURO

WAARHEEN? LEEUWARDEN DAARHEEN!

Eddy&Henny:

‘Se fine namaak mooier as echt’

HENNY ‘Weest wat ik su fasinerend fyn? Dat meensen nep en namaak su mooi fine.’
EDDY ‘Se fine namaak mooier as echt.’
HENNY ‘Must us kieke wat un mooi klokje ik kocht hew, segge se dan.’
EDDY ‘Se fergete dat echt mooier is. Dat wete se nyt meer.’
HENNY ‘Je hadden dat oek met Elvis. Die sag dat er un imitatie-wedstryd over Elvis organiseerd wudde. Hij dacht: ik doën met.’
EDDY ‘Wat dachtst dat de utslag was?’
HENNY ‘Hij werd achtste. Achtste! Meensen fonnen de imitator mooier as ut origineel. Achtste, snapst ut noch?’

KN KEUKEN RENOVATIE nederland

Regio Leeuwarden

• nieuwe keukendeuren
• nieuwe scharnieren
• nieuwe werkbladen
• nieuwe apparaten
• nieuwe kranen

Als het om de euro’s gaat!

keukenrenovatienederland.nl

06 - 2856 3755

WEL KUNSTSTOF, GEEN TOCHT. DANKZIJ GOEDE MONTAGE

NOOIT MEER SCHILDEREN, WEL BLIJVEN SCHOONMAKEN

hoogland
kunststof kozijnen

Waarschijnlijk kent u de voordelen van kunststof kozijnen wel. Voor de volledigheid zetten we ze onderaan deze pagina nog even op een rij. Maar waar het om gaat is: wat wilt u?

Wilt u kunststof kozijnen die niet van houten kozijnen zijn te onderscheiden? Wilt u dat de kozijnen bij uw jaren '30 woning, uw woonboerderij of ander type huis past? Of bent u op zoek naar een specifieke kleur? Het zal u niet verrassen dat dit tegenwoordig allemaal mogelijk is.

NIET ZONDER STELKOZIJNEN

Kunststof kozijnen kun je monteren met of zonder stelkozijn. Wij monteren alleen mét stelkozijn. Want dit verkleint drastisch de kans op tocht. En het zorgt - samen met HR++(+) glas - voor meer comfort en een betere isolatiewaarde, waardoor u bespaart op energiekosten.

4 TYPES

U kunt kiezen uit 4 type profielen van het - in de wereld van kunststof - bekende merk VEKA. Alle profielen hebben het Politiekeurmerk Veilig Wonen en voldoen aan de hoogste kwaliteitsnorm klasse A.

Hoogland Kunststof Kozijnen
Sybrand Hoogland
Menamerdyk 29
9045 RA Bitgummole

T 06 - 465 427 72
E info@hooglandkunststof.nl

COMFORTABELER, ZUINIGER: UW WONING WORDT MEER WAARD

